Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьлу 1923 шера денз ● ШИНАРА, 30 СЕНТЯБРЬ, 1980 ШУ. ● № 117 (6247). ● Мах 2 кепик.

КПСС XXVI СЪЕЗДА НАКЪАДОЛХАШ

БОЛХ ДИКА ДIАБОДА

Укх шера комсаш дика кхеьъй «Надтеречный» совхозе. ПланагIа 1100 тонн комсаш пачхахьалкхенна дIалла езаш ба совхоза къахьегамхой. Лоацнача хана уж чуйийца ялара дерриге шоай низаш сарцагIа а даьха къахьегаш боахк уж.

Балхах кхета а кхеташ лерттIа къахьийгача хьувкъам дика болаш хул комсаш. ХIанз хьайоахаш латтача комсаша хьахьонх совхоза болхлоша хьинаре къахьийга хилар.

Эггара хьалха чуэца йолаьй Закаев Нахий бригадера яраш. Ерригача 71 гектар худача беша дика хьийкъай комсаш.

Кхо шу ха я къаьст-къаьста дукха йоакха йоаца комсий бешамаш Элисханова Забус, Эльмурзаева ПаьтIимата, Элисханова Асмас лелаю. Укх деношка Эльмурзаева йистеьлнай ше лелаеча бешара комсаш хьаьхка. ПланагIа 40 центнер яккха езача пхаь гектарах хIарана тIара 97 центнер яьккхар цо. ДIадахача шера яьккхаяр хIара гектара тIара 73 центнер.

Кхы а дукхагIа комсаш яьхай Элисханова Забус. Пхийтта шу да цо комсаш лелаю. ХIара гектара тIара 109 центнер а йоаккхаш чуийцай цо шийбешара комсаш. ПланагIа 120 центнер дIалла езача, цо пачхахьалкхенна дIаеннай 300 центнер. Цун санна дика хьонхйаш долаш я Элисханова Асма а.

КПСС XXVI съезда дика кхьмъабахера хьинар ца кходеш къахьегаш боахк совхоза болхлой. Шоай хьувкъам чуийца баьнна бешамаш лелаераш вышкаьрргаш хьадоахаш а комсаш йолаш а боахк.

Царна юкъе къаьстта хьинаре къахьег Хатуева Адамас, Абдулаева Iайшата, Элисханова Зурас, Мусаева Совмана, Базуркаева Нурас, кхыбараша. НормагIа 48 ведар яха езача царех хIаране дийнахьа 80—90 ведар комсаш йоах.

Укх шера хIара гектара тIара 63 центнер комсаш йоах къонача коммуниста Загаев Висхана кулгалдеча комсомольско-кагирхой бригадерча болхлоша. Соахка 14 центнер мара яьккхаяцар цар хIара гектара тIара. Цар санна дика къахьег КПСС члена Росаев Абоязита кулгалдеча бригадера бараша а. ПланагIа 37 центнер яккха езача хIара гектара тIара 60—65 центнер комсаш йоах цар а.

Совхоза болхлошта комсаш хьайоахаш новкъостал деш ба Грознера ГПТУ-13 яхача училищера дешархой. Цар дика къахьегаргдола хьалхе Iалашдаьд укхаза. Цу дукхьа цар хьинар ца кходеш къа а хьег. Царна юкъе къаьстта дика болх бу Яхьяева Iар Зулайси Iайнаси, Антонова Татьянас, Турищева Зинас, Эмаева Любас, Коваленко Татьянас, Умарова Берланта, Исмаилова Маринас, кхыбараша. Цар хIара дийнахьа пайк ахи—шиъ норма кхоачашъю.

Дика болх бу тракторни погрузчикаш тIа багIача Идрисова Медиаси Умарбиев Адамен. Дийнахьара шоай балха нормаш 150—160 процент кхоачашъю цар а.

Цар санна хьинаре къахьег комсаш дIакхухьача тракторни лафеташ тIа багIача Умхаев Ноказ, Сайдулаев Султана, шофераша Истамов Iумара, Абуев Рамзана.

Комсаш чуэцара болх дикен пIекен бу. Цу гIулакха тIакъонам поаттабу халкъа тIакъонамхоша Чучаева Зинас, Батукаева Нажабата, Панчиева Кулсума.

Совхоза къахьегамхоша дош деннад пхийтта дийнахьа комсаш хьаьхка яха.

Х. ЖАПАРОВ.

СССР 50 шу дизара шIерагIча Грозненски химически завода № 12 йолча цехе хьалха латташ хиларца белгальйнна я Киреева Валентинас кулгалдеш йола смена. КПСС XXVI съезда сийлица накъаяхара цу смена химикаша дош деннад укх шера задани ханал хьалха кхоачаш'а еш, шоаш кийтъю продукци дикеи тIехдикен мара ца хиддйта. Цу даькъе хьинаре къахьегаш ба аппаратчикаш З. Ф. Каховнина, Б. В. Овчаров, И. И. Щербина, кхыбараш.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) аппаратчик З. Каховнина, смена кулгалхо В. Киреева, аппаратчикаш, Б. Овчаров, И. Щербина.

З. БАТЧАЕВА сурт.

Грозненски ацетонови завода болхлоша ханал ах шу хьалха иттлагIча пятилетка задани кхоачаш а яь, цу юкейисача хана планал совгIа ара а хийца маьхала яккха лаьрхIад 13 миллион сома маьхо товарни продукци. ХIанале а тIайоагIача пятилетка чотагIа арахийцай цар миллионаш сома маьха продукци.

Хьалхашка латта денхараш кхоачашдеча доккха дакъа лоац завода комсомольцашей кагирхошей. Царна юкъе а белгальйнна я аппаратчик, коммунистически къахьегама ударник Усачева Антонина.

СУРТА ТIА: аппаратчик А. Усачева.

З. БАТЧАЕВА сурт.

СТАРОГРОЗНЕНСКИ БУРУВДЕТТАРИЙ ТОЛАМАШ

СССР керда Конституци тIаийца 3 шу дизара дения къахьегама толамашца накъаболх Старогрозненски бурувдеттараш. 2027 метр хьалха баьннаб уж ийс бетта бурув-тохара графикал. Бурув деттача 10 бригадо, шоай пятилеткаш ханал хьалха кхоачаш а яь. ХIанз хьагIайоагIача пятилетка чотах къахьег.

ДIабахача 8 беттан сентябра 23 дийнахьон 25227 метр бурув техад цар, вешта аьлча 9 бетта планагIа лаьрхIачул 2027 метр дукхагIа. 8 бетта бурув тоха яьккхай 10 скважина, планагIа яккха езаш хинар 7 мара йоацача. бурув детта керда 6 установка мара хьалъе ца езача хьалъяьй 8, къахьегама оасарле планагIа лаьрхIачул 15 процент лакхагIа я, хIаьта бурув сихагIа тохар, химреагенташ, электроэнерги кхом беш дIаьхнийтар, транспорт кьурмат деш лелаяр, бурув деттача остехи кхыйолча деталехи бизза пайда эцарах предприятена хинна пайда 760 эзар сома ба.

Сентябре социалистически яхье хьалха я Ковалев Кирилла. Цаплин Владимира бурув детта бригадаш.

А. ТИЩЕНКО.

КХОАЧАШЪЯЬЙ ПХЕ ШЕРА ПЛАН

Дукха хана дейа республика моттигерча промышленноста министерства предприятеншта юкъе хьалха латташ хьайоагIа «Дружба» яха Грозненски картонажни фабрика. Укх деношка пхе шера задани кхоачашъяь а яьнна планал совгIа продукци арахеца йолаьй фабрика коллективо. ХIана еррига уйла, беррига ниъ тIаберзабьай цо кургйолча КПСС XXVI съезда цорда къахьегама совгIаташ кийчдара. Съезда сийна къахьегама вахте эттай из, хIаьта ди тIехьагIа къахьегама оасарле лакхъеш, продукци дукхагIен дикагIеа арахецаш болх беш а я. Цу хьакъехьа дуаш фабрика директора КОТИКОВ Хьамирда.

ТIоххьарча шера тха фабрика арахейача продукце ассортимент шерьеннай. Масса хана указа арахецаш хиннача промышленни товараршта юкхьенца упаковка яра апаш йолча картонно - кхьката изделешта IотIакхийттад бе доахкаду тIормеш, кхалнаьха бохчаш, автомашинашта йола чехолаш санна дола галантерейни товараш, бухгалтерски, проектни документашта деш дола переплетни балхаш, папкаш, скоросшивателаш, кхыйола изделеш, штемпельни балхаш.

Республикерча 50 — 60 предприяте пайда эц фабрике арахецача продукцех. Цун изделешца Iалашъеш я Грозненски швейни производственни объединени, городера ерригa кога гIирс беш йола предприятеш, радиозавод, «Красный молот», «Электроприбор» яха заводаш, художественни промыслай фабрика, кхыйола предприятеш.

ИттлагIча пятилетка планагIа 6 миллионаш 120 эзар сома маьха продукци арахеца езаш яр тха коллектив, хIаьта маьхала яккха езаш хинар 5.5 миллион сома продукци яр. Уж цифраш пхе шера плана контрольни цифрасл дикка лакхагIа а яр. ХIаьта а хIара шера 104 процентагара 108 процентага кхоачаш шера план кхоачашъеш хьаенача тха коллективо Iалашдаьд дерригача хьокхамашта пятилетка ханал хьалха кхоачашъедга. Планал совгIа укх шера 380 эзар сома продукци арахецен 331 эзар сома продукци маьхала лакхен лорхI оаха. Из дехар кхоачашдергхилар я шеко йоацаш да. Шоайла яхье а яьнна чIоагIа хьинар айдь къахьегаш я картонажни, пластикатни, переплетни цехий, штемпельни участка коллективаш.

Производстве толамаш дахара тхона доккха новкъостал ду партийни, профсоюзни организацей хьалхленца дика вIашгIехьельккха коллективе лелаеча социалистически яхьо. ХIара бетта ю оаха яхья итогаш, хьалхальнача цеха, бригада коллективана ахчан премеш. карара кара тела вымпелаш лу. Цул совгIа министерства системерча а районерча, городерча а предприятешта юкъе лелаеча яхье а тха предприяти хьалхалаттарий мугIарашка йолаш хьайоагIа. Алхха укх шера хьалхарча ах шера итогех КПСС Грозненски горкомен Грозненски горисполкомен карара кара тела ЦIе байракх елар тхона, республике шоллагIа моттиг яккхарах ахчан премии елар, парте Октябрьски райкомен райисполкомен шоллагIча степени диплом а делар.

Цу дерригача толамех доккха дакъа довл тха дикагIа болча болхлой, оаха массане доккхал а деш сийдеш болча къахьегаме хьалхалаттарий. Уж ба силейщик Байгашев Ахьмад, сшитщица Гулина Аня, мотористка Белакаева Бамата, закройщик Иванов Юрий, переплетчицаш Халаиц Маргаритеи Андрусенко Еленеи, цеха начальник Гиреев Висаи-Гири, кхы дукхха бараш.

Космонавташ Романенко Юрийи Арнальдо Тамайо Мендеси Лаьтта тIа бессаб

ТАСС хоам

1980 шера 26 сентябре московски ханах 18 сахьати 54 минути яьлча «Салют-6» — «Союз-37» — «Союз-38» яхача орбитальни комплекса тIа цхьана тохкамаши эксперименташи яра программа толаме кхоачашъяьчул тIехьагIа Советски Союза Турпал СССР летчик - космонавт Романенко Юрийи космонавт-тохкамхо Куба республика гражданин Арнальдо Тамайо Мендеси юкъевоагIаш йола дунен халкъашта юкъера экипаж Лаьтта Iоессай. «Салют-6» яхача станце тIа дIахо болх беш ба космонавташ новкъостий Попови Рюмини.

«Союз-38» яхача космически кема из Iодоссадеш йола аппарат Советски Союза территоре тIа лаьрхIа хиннача районе города Джезказгана къулба - малхбоалехьа 175 километр гаьна Iоессай.

Лаьтта Iобессачул тIехьагIа новкъостий Романенкой Тамайо Мендеси могашмаьрша ба.

ВорхI дийнахьа ворхI буса «Салют-6» — «Союз-37» — «Союз-38» яхача орбитальни комплекса, тIа болча хана новкъостаща Попова, Рюмина, Романенкос, Тамайо Мендеса толаме кхоачашъяьй планагIа лаьрхIа хинна Советски Союзеи Куба Республикаи Iилмахоша цхьана кийчъяь хинна Iилма - технически тохкамийн экспериментийн программа.

Космически материаловедение программагIа хьакхьчай тайп - тайпарча полупроводникови материалий кристаллаш. Довзл доацача хьале эггара хьалха кхоачашъяьй органически соединеней монокристаллаш хьаяра эксперименташ.

Iалама ресурсашта тохкамаш дерен тоахье Iомаяреи программага хьежна космонавташ хьожаш а хилнаб лаьттан тIехье, Дунея океана акваторе сурташ а даьхад. Экипаж иштта дIахо кхоачашъеш хилар «Салют-6» яхача станце тIа Советски Союзо, Германски Демократически Республика, Болгаре кийчъяьча аппаратурех пайда а эцаш хьалха урагIъяха хиннача дунен халкъашта юкъерча экипажаша болх беча хана дIайолаяь дукхла геологически эксперименташ.

Медико - биологически тохкамаш деча хана керда даьнеш гуьлъый сага организмана, биологически объекташ дегIайоалаяра космически накъа факторашa беча Iоткъама хьахъехьа.

Кубински космонавта — Малябузен полушарерча социалистически пачхахьалкхен эггара хьалхарча вивало — дакъа а лоацаш хиннача дунен халкъашта юкъерча экипажо баь никъ толаме чакхбаларо хьахъекхад Iилматехнически цхьана леладу гIулакхаш дIахо шердалара Советски Союзаи Куба Республикаи халкъашта юкъера вежарашха дIа-юха леладу гIулакхаш чIоагIдалари.

1978 шера март бетта дена 1980 шера сентябре кхаччалца «Союз» яхача советски космически кемашцеи «Салют-6» орбитальни станцецеи космически аренашка никъ беш хиннав ворхI социалистически пачхахьалкхера гражданаш. Советски Союзеи социалистически мехкийн Iилмахоша цхьана кийчдаьча Iилматехнически тохкамий шерре программа кхоачашъяро социалистически содружества мехкий Iилманеи халкъа боахаман пайдане йола, бокхача боарамера информаци гулйитай.

СОВЕТСКИ СОЮЗА ТУРПАЛА СССР ЛЕТЧИКА-КОСМОНАВТА НОВ. Ю. В. РОМАНЕНКОНА ЛЕНИНА ОРДЕНИ «ДОШО СЕДКЪА» ЯХА ШОЛЛАГIА МЕДАЛИ ЯЛАРАХ ДОЛА

СССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

«Салют-6» — «Союз» яхача орбитальни Iилма-тохкама комплексаца толаме космически никъ барахи цу хана къонахчали турпалали гойтарахи Советски Союза Турпала СССР летчика - космонавта нов. **РОМАНЕНКО Юрий Викторовича** лойла **Ленина** ордени **«Дошо седкъа»** яха шоллагIа медали.

Советски Союза Турпала нов. Ю. В. Романенкона нэрагIаьнна денале гIуланя белгал а доаккхаш турпал вина моттиге бронзови бюст оттайойла.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. БРЕЖНЕВ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва. Кремль.
1980 шу, 26 сентябрь.

КУБА РЕСПУБЛИКА ГРАЖДАНИНА КОСМОНАВТА-ТОХКАМХОЧОА АРНАЛЬДО ТАМАЙО МЕНДЕСА СОВЕТСКИ СОЮЗА ТУРПАЛ ЯХА ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА

СССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

«Салют-6» — «Союз» яхача орбитальни Iилма-тохкама комплексаца толаме космически никъ барахи цу хана къонахчали турпалали гойтарахи Советски Союза Турпала цIи лойла **Ленина** ордени **«Дошо седкъа»** яха медали дIа а луш Куба Республика гражданина космонавта-тохкамхочоа **Арнальдо Тамайо Мендеса.**

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. БРЕЖНЕВ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва. Кремль.

ШОАЙ ДЕША ДАЙ

Грозненски район мара яц вай республике тха Ачхой-Мартановски районачул дукхагIа баьцадаараш кхедеш. Уж Даьхенна ма хулла дукхагIа дIададара бIаьсти денз социалистически яхь яьркар районе а тха «Орджоникидзевский» совхоза бригадашта юкъе а.

Яхье котало яккхар дукха беррига низ оарцагIбаьккха къахьийгар тха бригада коллективо. ХIаьта укх шерарча баьцадаарий хьувкъама лард йолла соахка ноябрь бетта доладелар тхо. Эггара хьалха, органически удобренеш а тайсе, деррига лаьтта 27—30 сантиметр кIоарга эйба оах оаха. Цул тIехьагIа февраль бетта кIалтIа а ца доаккхаш кхы а цкъа оах лаьтта. Оасарца къовсам лоаттабара, лаьттанца тIоадал Iоаьра лоархIаме да из болх чанхбаккхар. ВIаьстах юкъе кхай тIа трактораш арахи иш йолаш лаьтта докъаделча, лаьтта Iайна тIоадал слоаяра манкаш доах, оасар доладара, лаьтта нийсдара, йоккхий галаш а йохаеш из цамцаланкхара итт сантиметр кIоарга культиваци ю. ТIаккха баьцадаараш дIаде доладу, минеральни удобренеша лаьтта кхы тIа а хьаьндеш.

Моша горошки ярсаши чуераянь яьнай. Цар план — 103, 150 процент кхоачашъяьй. Иштта дика ба хIана чуэцача помидорий хьувкъам а. Шера планагIа мах беш йолча организацешка 250 тонн дIалла езача ши бIаьн шоаткъеи тоннал дукхагIа помидораш дIаяхьийтай, хIанзчул тIехьагIа кхы а 50 тоннал кIезигагIа йоацаш дIалла йиш йолаш а да.

Баьцадаараш, къаьстта а помидораш, хьаяхарал а лоархIамегIа да шоай ханнахьа кхай тIара уж дIаяхьар. ХIана аьлча, чукийцачул тIехьагIа кхай тIа, помидораш дукхагIа ме лоаттаю дукхагIа талх. Лохлу доьал, ш. дI. Из кхета а деш чуийца хьувкъам пачхахьалкхенга ма хулла сихагIа дIакхачийтара хаддаиза йоакхо ю оаха. Оасаре, хьадечох дог лазаш болх бе доьяха новкъостал ду шерра йоаржаь дIахьош йолча социалистически яхьо. Цун итогах хьахинначунга хьежжа пах белгалбоах ахчан совгIаташца, цар сийна арахец «Къахьегама листокаш».

Диазача шера планаш тIехкхоачашъеш къахьийгача нахе алапел совгIа кхы тIа а ахчан премеш дургья, кIезигагIа дале а шера яйдача алапе хIара сома ах сом кхоачийташ. Цул совгIа, царна дургъя мах бовцаш цхьаццатонн йол, пачхахьалкхен маьхах иззал кIор.

Баьцадаараш чуэцаш боахкараштa юкъе, яхье хьалхарча мугIарашка а болаш, къаьстта овсаре болх бу Хаджимурадова Совдата, Дукаева Аьсета, Нахчоева Белитас, Магомадова Марета. Помидораш лохьаяра юкъера лаьрхIача пиъ-ах — кхоъ норма ю царех хIаране дийнахьа.

КПСС XXVI съезда накъадолхаш тIадоагIача шера хьувкъама кхы а тешамегIа лард йолла дага ба тха бригада къахьегамхой.

[illegible],
Ачхой - Мартановски района «Орджоникидзевский» совхоза бригадир.

СОАХКАРЧУЛ ДУКХАГIА

Дика хьонкамаш гойташ болх бу укх шера Сунженски района Орджоникидзе шерагIча колхоза хьайбаш леладечар. Масала, шу доладелча дена ткъаь тоннал дукхагIа шура ехкай цар пачхахьалкхенга соахка укх ханна ехка хинначул.

Шурий ши ферма я колхозе. Цар коллективашцIа юкъе лаьрхача» социалистически яхье хьалха я Костоев Висангире кулгалдер. ШоллагIча ферме йоакхачул юкъера лаьрхIача цхьа килограмма дукхагIа шура йоаких Висангири керте латтача коллективо дийнахьеи буси хIара Iаттагара. Геттара дика доал ду доахана бежа Iуно Умаров Пазрудинна. ХIаьта доаркашта юкъе лаьржача яхье хьалха Героева Аьсет я. Шура яккхара план тIехкхоачаш ца еш цхьа бутт дIабахийтабац цо хIанзалца. Иштта овсаре къахьег шоллагIча фермерча доаркас Оздоева Хамсата а.

ТIатеIIа нийсо еш ба колхозахой хьайбаш Iангара дахара а. Тоаеш я фермай помещенеш, чура кхо, вувхаш арайоаха транспортераш, Iалашдеш да доакъар.

ХIанз силос йоллаш ба цу боахама къахьегамхой. Из тайша доакъар планал совгIа Iалашде колхозхошта кхарагIдаргхиларах шеко яц цу боахама кулгалхой. Хьайбаш Iангара даха кхоачам боллаш Iалашдаьд ча а йол а.

Х. МАГОМЕТОВ.

КХОАЧАМБОАЦАРАШ СИХХА ДIАДАХА ДЕЗА

«Гудермесский» совхоза дуга леладечар дош деннад план 54250 центнер йолаш, 62000 центнер дуга арда. хьувкъам 25 балха дийнахьа чуийца баккха. ХIана деча балкаша хьахьонх цар шоаш дезна дош диза кхоачашдергдолга.

Иштта дика дац «Терек» совхоза дуга леладерий гIулакхаш. Укх боахаме 3000 гектара тIа дIайийнай из культура. Оттальча планагIа цхьан кIирагIа 1500 гектара тIара дуга чуэца дезаш дар, баьнда, цу юкъа чуийцар 983 гектар мара дац. Цул совгIа, дуга дIадийнача ченийн продуктивность а лоха я. Гектара тIара 24 центнерал дукхагIа дуга далац. Цу тайпара болча хьувкъамца вIаштIехьдаргдац пачхахьалкхен план кхоачашъе. Укхаза белгалдаькха деза пятилетка хьаьхарча шерашка совхоза декхараш тIадисалга — 1646 тонн дуга ца доххаш дисад.

Мишта нийсденнад из гIулакх?

ХIара шера дуга дIадийнача кхашка дехкача хиша дукха гIуми колдн тIаоъляйт. Цхьайолча хана цхьан гектара тIа 60 — 70 кубически метрага дIакхоач из. Цу гIулакхо чIоагIа лохъю лаьттанцара хьоанал. Кхашкара из дIаувзара тоъам болаш мелиоративни техника яц боахаме.

Дуга чений хьувкъам айбара чIоагIа эшаш я гербицид. из укх боахама кхашка тоъам болаш тувсац. ХIара шера обработка ца еш дукхха гектараш кх. Ала йиш яц гербицидаш тоъал хьахецаш вьнна. Баьнда, уж оттае езача тайпара дIа ца оттаяр бахьан долаш цар пайдана сводствашк йов. ХIаьта кхашка дIатувсараш а кхоачам хилал тувсац. теркалдац царех мел хьоанал йоалл.

Дуга дика хул цхьан шерен дукхача шерашкен тIахола баьцаш дIайийна хиннача кхай тIа дIадийча. Дуга хьувкъара чIоагIа доархIам болаш да культураш хувца а хувцаш дIаер. ХIаьта укх боахаме ченаш тIа дIаоъча культурех дукхагIъяраш йоархIех кхаш хьалдузаш я. Иштта, С. П. Цехаева кулгалдеча бригаде дIадийна дуга овсаро хьалдикъад. Дукхача наха хьийта къа зехьа дайнад.

Совхоза специалисташа а дуга леладераша а дукха гIалаташ дуьлийт кхашка хий дехкеча. Хий дехкача системашкара хий чека боарамал лакхагIа хьалъайлац, из баьцовгIашка тоъал дIакхачац.

Кхаш тIаьда хилар бахьан долаш дуга чуэцара шоаш тIехьебаьннаб яхаш дувц совхоза кулгалхоша. ХIаьта йштта хьалаш хилара уж шоаш бехке ба. Ший ханнахьа ченашкара хий Iо а хийца, хьувкъам чуэца кийчбала безар дуга леладераш.

Хьувкъам лоацача хана чуэца йиш яр техника болх бе лерттIа кийч а яь, цох бизза пайда эцаш хилча. Укхаза а кхоачамбоацараш да боахаме. Совхоза йолча 86 дуга чуэцача машинах болх беш 30 мара яц, 25 жатках болх беш 12 я. Агрегаташ технически во хьал долаш я, ремонт еча служба эзала болх бу.

Массайолча отделенешка, хьалъэхкаяц балха планаш, декхараш. Балхацара безам совбоаккхаргболаш моральни а материальни а хьалаш къоаста а даь, шерра социалистически яхь йоаржаьяц. Даьха толамаш Улга тIа дIаиздац, ший хан-ханнахьа пенгазет арахецац.

Уж кхоачамбоацараш сихха дIадаха деза. Цу гIулакха оарцагIъяла еза партийни организаци, боахама кулгалхойи специалистийи.

А. ГИННО,
Гудермесарча «Красное Знамя» яхача газета болхло.

ПАРТИЙНИ ОРГАНИЗАЦЕШКА — ОТЧЕТАШИ ХОРЖАМАШИ

АЙБЕ КОММУНИСТИЙ БЕХКТОКХАМ

Трикотажни фабрика Назраре йоккхагІйолча предприятеех лоархІаш я. Юкъера лаьрхІача хІара шера йиъ миллионни ах миллиони сомал совгІа продукци арахец цуьн коллективо. Уккхаза болх беш ва эзарнел тІех къахьегамхо.

Укх деношка Назрарерча трикотажни фабрикера 46 коммунисти парте членалла 10 кандидати гулвеннавар шоай отчетно-хоржамий собрание.

Доклад яьча партбюро секретара З. Богатыревас белгалдаьккхар шоай коллективо, партийни организаце кулгалца, планаши доккхий социалистически декхараши тІеххоачашдара укх шера бархІ бетта тІаргІертта хьоасам лоаттабар.

Фабрике болх беш я кхойтта коммунист юкъевоагІаш цхьа цехаш партийни организаци, итт партийни групп. Отчетни хана парте кандидаталла хьанийцна виийтта саг. Беррига хьанийцараш комсомольцаш ба. КПСС мугІарашка баьхкараш эттара дикагІбола болхлой ба. Уж ба швеяш-мотористкаш Бекмурзиева Зина, Кодзоева Хьанифа, Кодзоева Хьава, экономист Савинских Наташа, технолог Гадиева Лена, кхыбараш. Уж берригаш а коммунистически къахьегама ударникаш ба.

Хьинаре къахьегаш хьабоагІа коммунисташ Елькова Валентина, Ажигов Хьамбикар, Мальсагов Заьудин, Евтушенко Ольга, Аушева Мадина, Султыгова Фатима, Гандалоева Тамара, Беков Бемболат, Дарсигова Тамара, дукха кхыбараш. Тахан фабрика коллективе къахьегаш 1400 совгІа кхалсаг я. царех 300 коммунистически къахьегама ударник а йолаш. 65 саго шоай пятилетнаш кхоачашъяьй, 16-нена еннай Ленински сийлен грамоташ, 14 совгІа саг ва 1982 шера чотагІа къахьегаш. Царна юкъе ба бархІалгІача конвейера швеяш БогатыреваІар ПатІимат, Зайнап, ширптреба участка болхлой ЕвлоевгІар Марем, Аминат, Ачалкхерча филиалера баракъашта вашк етта Ажигова Люба, упаковка еш йола Амерханова Розват, швеяш-мотористкаш Чилиева Лида, Муцольгова Лида, кхыбараш.

Дика къахьегаш хьабоагІа цхьоалагІча конвейера кхалнах. Цу коллективана кулгалдеш я бригадир райсовета депутат Султыгова Фатима. Цу бригадо хІара бетта арахец 10 эзар совгІа издели. 42 кхалсаг я уккхаза къахьегаш. Цхьа ди ниййсденнадац цар къахьегама а производственни а дисциплина толхаяь, брак йоаццаш пачхьалкхен рузкъа лорадеш бу цар болх.

Фабрика коллективо бархІ бетта реализаци яра план кхоачашъяьй 101 процент. Бахача нахага дикаьй планал совгІа 43 эзар сома издели. Планал совгІа арахийцай 270 эзар сома продукци.

ДІадахача шера къахьегама овсарле лакхъеннайр 102,4 процент, хІаьта укх шера бархІ бетта из лакхъеннай 106 процент, лакхъеннай продукце дикал а, кІезиглуш латт продукци йохкача организацешкара хьахуха рекламацеш. Укх шера шоллагІча квартале района промышленни предприятешта юкъе лаьркхча социалистически яхье райкомея райисполкоме Сийлех грамота а луш шоллагІа моттиг яьккхар цо.

Уж дерригаш дика хьокхамаш дакха аьттув баьннаб «ТІехьабусараш боацаш бе болхІ» яхача ростовчаний дехьазгІа шерра социалистически ях а йоаржаь коллективо тІагІертта болх бар бахьан долаш.

Шийй доклада тІа ков. Богатыревас къаьстта белгалдоахаш дийцар, партбюрос, фабрика кулгалхоша, комсомола комитето наха коммунистически кхетам балара лелабаьча балхах. Уккхаза болх беш я 27 политически а экономически а дешара школа, 15 агитатор, 12 политинформатор, 8 докладчик ва коллективе кхетама болх беш. Цхьабакъда, гІучадьхар цу даькъе дола дукха кхоачамбоацараш а.

Интернациональни, атеистически темаех лаьца уккхаза ййцай 155 лекци. ДукхагІболча лектораша дика лелабора из болх, цхьабакъда из болх тесса лелабеш ба коммунисташ Т. Таутиев, Д. Барахоев, политинформатораш И. Толдиева, Д. Барахоева, кхыбараш.

— Вай партийни мугІараш шерлой а, цхьаккха бехьаш доацаш балхара дІадахьар 12 саг, — аьлар докладчика. Партийни группашка хан-ханнахьа чакхйоккхар собранеш, цхьабакъда, кІезига дувцар керттера дешаш: балха ха зелья йоагІрах, рузкъа лорадарах, производства эффективности балха дикали лакхъярах. Коммунисташ, партийни бюро бехке я цу гІулакха.

Отчетни хана 11 юкъара партийни собрани, 15 партбюро заседани хилар фабрике. Цу собранешка цкъа хьамаьл дийзар коммунисташа Арсамаков Ваматгире, Мальсагова Сониас, Костоева Радимхана, Халмураиева Хадишата.

Собрание белгалдаьккхар трикотажни изделеш дукхагІа хьаара фабрике йоккхий резерваш хилар. Пайда эцаш производства кхоалгІа даьйа мара яц помещенеш. Вкъальни, басар деш йола цехаш яьсса латт. 4352 сага-дийнаьд укх шера а, 1000 моттиг хиннай болхлой балха тІехьабусаш. Цу гІулакха бехке ба цехий кулгалхой, партгруппаш. Наха юкъе боагІаш боле организаторски а кхетама а болх беш уж хиннабаларе хургдацар из. Тха партбюро а я цу гІулакха бехке. хІана аьлча оаха царгара доагІар шийх ханнахьа хьа ца дехарах, уж бехктонхаме ца оаьрах.

Собрание цІенхаштта критика йир лакхе дийца кхоачамбоацараш хилийтарах профкома, комсомола комитеташта, администрацена. Коммунисташа къаьстта уйла тІа а йохийташ дийцар фабрика болхлошта карагІа ца доалаш дисараш, партийни а боахама а балха тІа нийслуш йола ледарлонаш. уж сихагІа дІаяхара а дІахо болх тоабара а де дезараш.

— Тха цехе бІеха я, — аьлар коммуниста цхьоалагІча конвейера бригадира Ф. Султыговас. — Ях шу даьнкад аз цехе болх бу, цхьанна а шера кІир тохалц пелашта. кхача йо кийчбу столове, наг-нагахьа доацаш хул хий. Яндерера автобусеца фабрике дІакхаьчалехьа ях юрта гІолла чакхдовла дезаш хул тхо. Етта хул из сиданкха йиш йоацаш. Из гІулакх а администрацеца, партбюроца дийцадар оаха, цхьабакъда, из бокъалгахьа данкхара цар хІанз а хІама даьнац. Укх шера бархІ бетта оаха планел совгІа арахийцай 59 эзар гаргга изделеш. Кхы я дикагІа болх бергбар оаха уж кхоачамбоацараш дІадоахаре.

— ЙоагІаш критика йир тхона доклада тІа, — аьлар швейни цеха начальника коммуниста Беков Бемболата. — Вай дикача толамаша чакхдаккха деза ер шу, хІана аьлча вай отчетно-хоржамий собрани хул XXVI съезда наьдолхаш. Цудухьа тхоай планашк социалистически декхараш кхоачашде гІерташ хьадоагІа тхо. Цхьабакъда, укх шера бархІ бетта оаха дІа ца луш йисай итт эзар гаргга изделе. ХІана аьлча каст-каста соца латташ хул конвейер: доацаш ю кІадаш, тьиш, махкий, овсаш. Цу гІулакхаша чІоагІа новкъарле ю тхона. Нах балхара дІаух, кІезига да хьадоаккхаш дола кхча. Шин бетта швейни цехо паспортни системах мара продукци дІаэарейоацаш оттадьлар. Из гІулакх дика вІаштІехьдалар, болх дика дІабахар цехе. Кхоачаделар паспорташ, ах бетта тхоай продукци складе дІа ца луш дисад тхо. Цу гІулакха бехке я техотдел, цехий кулгалхой. Геттара во болх бу женсовето, йоацаш я художественни самодеятельность. кІезига ба цехе кьона коммунисташ. болхлой культурни хьашташ кхоачашдаре деш хайра хІама дац.

— Вай фабрике 120 совгІа комсомолец ва болх беш, — аьлар комсомола комитета секретара Берсанов Хьамурда. — дукхагІбола комсомольцаш кхычахьа балха дІабахаб шоашта болх бе а салаІа а лерттІа хьалаш доацандаь. Цхьабакъда, фабрике болх беш ва 637 кагий кахи меккарийн. Отчетни хана комсомолс хьанийцанац 12 саг мара, но болх беш хьайоагІа «Комсомольски прожектор» а. Комсомола комитет юстара латт продукце дикала, балха ха кІезигагІа йоапра, кагирхоша дикагІа салаІара дешанта. Цу гІулакха тха оттаь мероприятеш я. Тхоай болх оаха тоабергба.

Иштта цига къамаьл даьча коммунисташа 11-ча конвейера бригадира Гандалоева Тамарас, фабрични комитета председателa Патрина Людмилас, швейни цеха технолога Султыгова Раис, Ачалкхерча филиала начальника Ажиев Салмана, швея-мотористкаш Дарсигова Дибихана дийцар шоай балха тІа карагІдийннарех, наха юкъе организаторски а кхетама а болх беча юкъийтача ледарлонех, кхоачамбоацараш дІадахара шоаш де лерхІачох.

Отчетно-хоржамий собрание къамаьл дир Назрановски райкома хьалхарча секретара А. А. Мякнева.

Лакхе белгалдаьккха кхоачамбоацараш дІадахара тІаберзабаь хьадда соцам тІаийцар собрание. Хержар нерда партийни бюро. Юха а фабрика партийни бюро секретаралла хержар Богатырева Золотхан.

А. САГОВ.

КАРАГІДАЬННАЧУН КРИТИЧЕСКИ МАХ БЕШ

«Грознефть» объединене Малгалбикерча технологически транспорта управлене партбюро отчетах йола секретара Бондаренко Татьяна Ивановнай доклад чакхйоаллашехь а хаттараш де болабелар коммунисташ: «Пенгазета масс номер арахийцай?», «ТІаьйца соцамаш кхоачашдарах массадаь хоам баьб коммунисташка партбюрос?».

Партийни организаце хара тайп-тайпарча оагІонех дар коммунисташа даь хаттараш. Гуш дар, коммунисташа кхоачам беш ира доклад ца хиннилга, тахан шоай керттерча форуме шоай лазаш, шоашта къувлаш, юххьанцарча парторганизаце бодх такканарча вахаро дІадеххача тайпара тоабара новкъарло еча хІамаех, партийни бюро, еррига коллектива, балхацарча кхоачамбоацарех цІенхаштта дуаца лаьрхІа уж болга. Из иштта хиннилга хьа а гойтар собрание дІахорча балхо.

Эттара хьалха трибуна тІа воаьл тракторий цеха слесарь Т. В. Сукин.

— Коллектива балха еррига оагІонашка дІакхоачаш хила беза партийни бюро тІахьожам. Отчет еча хана хиннаб ала йиш яц боагІача тайпара партийни тІахьожам. — белгалдаьккхар цо. — Керттерча даькъе из бахьан долаш да де лаьрхІар отталча ханаюна чакх ца доаккхилга. Совхка дена хувца бехаш ба трактори цехерча кочегарка яй. ХІана шоллагІа ІахатІадоагІа из хийца ца боалаш. ХІаьта кочегарка тоа ца йича лерттІа дІабаха йиш яц еррига цехе болх, ха шелъелча. Партийни собранешка, партбюро заседанеш на цехий кулгалхой отчеташ уттаеш, царгара партбюро цІенхаштта хьадехаш хилча гІулакх кхача тайпара хургдар. ТІаккха тІадилла гІулакх хинахьен дийзай чейккданкхара бехктонхам лакхагІа хургбар кулгалхой а хІара болхлочун а. Цу деша цІенхаштта йоанхо е эза партийни бюро дІахо йодача хана. ДукхагІа уттае еза цехий, бригадий кулгалхой, бехктонхамеча балхаинарча коммунистий отчеташ, чІоагІбе беза лаьрхІар дийза кхоачашдара тІехьара бехктонхам.

— Деррига а дисциплинаше тІера дІадолалу, — аьлар подъемника машиниста П. Г. Белашова, — вай коммунистий дисциплина лоха хилча, малагІа хьокхам бала йиш я вай парте боацаранта? Кхыметтел партийни собранешка а дерттІа хьабагІац коммунисташ. Цкъа а шоаза а партийни собранеш тІехьйоахаш моттигаш хиннай вай коммунисташ хьа ца боагІаш. Из вІалла а ла йиш йолаш хІама дац. Дисциплина телхаеш боле коммунисташ бехктонхаме эзабий партийни бюрос? Эзабац. Уккхала дуйкхадар цехий кулгалхошка а кхоач. Цунна метта кхы саг хьожавь ханнахьа вахтера коммунист мукъавилийта везар, транспорта йоанхо е эзар кулгалхо ва. Кулгалхошкара цІенхаштта из хьадеха деза партийни бюрос. Воашта юкъера партийни дисциплина вай чІоагІ ца йича лерттІа коллектива кулгал дулургдац, хьалхашка латта чоалхаме декхараш кхоачашде из оарцагІйоаккхадургьяц. Из кхеталеш шийгара доагІар цу гІулакха деш хила веза хІара коммунист.

Партийни а балха а дисциплина чІоагІъяра хетадаь дар собрание тракториста В. И. Гейнос, тракторий цеха слесара В. А. Зыбунова дз къамаьлаш. Цул совгІа, цар белгалдаьккхар партбюро членаш, цун секретарь цехашка, бригадашка геттара кІезига боагІаш хилар, моттигашкара хьал царна ца довзилга. Из ца довзаш хилча ханнахьа кхоачамбоацараш дІададхара де дезараш белгалдаха вІаштІехье даргдоацилга.

— Отчетни доклада тІа деррига а шьвра да. Цхьабакъда, коллектива вахаре иштта дац, — аьлар пенсе тІа йоллаше а автопарка слесаралла болх беш волча къаьнача коммуниста Г. Г. Попова. — ЧІоагІа ледара лелабу вай партийни организаце идеологически болх. Ханнахьа ара дувлац пенгазет. ВІалла йоацаш йицъенна дІаьннай вай коллективе дика хьокхамаш дахкараш бувцаш, тІехьабусараш гучабоахаш йола «Молнеш», «къахьегама листокаш». Дукха кхоачамбоацараш да гойтара агитаци кийчъеча а. Геттара кІезига хул лекцеш, доьзол арахьарча а вай мехкарча а лоархІамегІча гІулакхашта хетадаь къамаьлаш. Берригача партийни балха лоархІамегІа йола ю оагІув лерттІа вІаштІехьъаьккхара де йиш яр даьдац партийни бюрос отчетни хана. Наха кхетам балара болх белггала тоабара йоанхо е эза партийни бюрос дІахо йодача хана.

— Коммунистаиь нийса белгалдоах партийни бюро балхацара кхоачамбоацараш, — аьлар шофера, партбюро члена Х. А. Картоева. — Уж кхоачамбоацараш долаш да. Дукхача даькъе партбюро членашта юкъе йоагІача тайпара цьоагІо ца хилар бахьан долаш а да уж. Масала, дисциплина толхаявчунгара йоа дехаш дола дош бюро заседане дуаца оттадича цхьабараш хила боагІача тайпара принципиальни хул. хІаьта вожаш дисциплина толхаяьр кІалкарвакхча отт. Хьалхxе а массайола оагІув техка цхьа кога тІа даьккха оттаде деза моллагІа дош партбюро заседане а собране а дувца. Массане а цхьа барт болаш принципиально чандаикха а деза. Иштта мара чІоагІъюлургьяц партийни а балха а дисциплина.

Иштта, собрание къамаьлаш даьча коммунисташа белгалдаьккхар парте-мугІараш шердара, производствана партийни тІахьожам лоаттабара, профсоюзни, комсомольски, кхыйолча юкъарча организацешта кулгалдара балхацара цІенхаштта кхоачамбоацараш.

Хетадаьа тарлу, отчетно-хоржамий собрание иштта чІоагІа критика хилча уккхаза цхьаккха дика хІама дац лаьна. Из бакъ дац. Коммунистий хьалхлеца мехндаьттахой транспортникаша ханал пхи бутт хьалха, укх шера июль бетта кхоачашъяьй шоай иттлагІа пятилетка, цу хана дешз цхьайттлагІча пятилетка чотах болх беш а ба уж.

Толамца кхоачашду технологически транспорта управлене коллективо укх шерара декхараш. ХІанз сийлеца КПСС XXVI съезда накъабахара керда социалистически декхараш тІа а нйца уж кхоачашдара тІехьа хьинаре къахьегаш ба транспортникаш.

А. БАСИЕВ.

ГІ. Ахриева цІерагІча «Электроинструмент» заводерча дукхача болхлошта йовзаш цар чІоагІа лоархІаш я коммуниста Могушкова ІайшетІа кулгалдеча токарий комсомольско - кагирхой бригада коллектив. Хьинаре къа а хьегаш, даим социалистически яхье хьалха латташ хиларца даьннад цуй сий. Бригада болхи социалистически яхьа къаьстта дика вІаш тІехьаьккхай бригадира. Ший яр свиа йолча токарий бригадел дика хьалхаьнна накъайода из КПСС XXVI съезда.

СУРТА ТІА: коммунист, токарий бригада бригадир І. Могушкова.

З. БАТЧАЕВА сурт.

ДІАХО ДЕ ДЕЗАЧУН ЛОАРХІАМ БЕШ

Назранерча автотранспортни предприяте коллективо къаьстта хьинар айдена къахьег пятилетка чакхйоалача шера. Це толамца кхоачашдаьд Сийлахь-боккхача Даймехка тІем тІа советски халкъо котало яьккха 35 шу дизара сийна тІаьйца хинна социалистически декхараш. ХІано коллективе шерагІа яьржай иттлагІа пятилетка толамца кхоачашъяра, КПСС XXVI съезд кердача къахьегама котадонаше белгальдаккхара йола социалистически ях.

Уж керда, доккхий декхараш а толамца кхоачашду автотранспортни предприяте коллективо. Масала, автотранспортникаша тІеххоачашъяьй бархІ бетта йола план деррига технико-экономически хьокхамашта. Планал совгІа дІа-хьа дихьад 44,4 эзар тонн халкъа боахама мохьаш, планал совгІа яьй 684,5 эзар тонно-километраш. Нах дІакхувлара план кхоачашъяьй 107,6 процент. ПланагІа лаьрхІа хиннарул 8,5 процент лакхъяьй къахьегама овсарле, 6 процент тІеххоачашъяьй пайда баьккхара план.

Иштта дика да автотранспортни предприяте коллектива еррига пятилетка кхоачашъяра хьокхамаш а. 391 эзар сома мохьа йоахал, электроэнерги, довгор кходаьд пятилетка дІахьача хана.

Укх тІеххьарча шин шера республикерча автотранспортни предприятешта юкъе лаьржача социалистически яхье тІехдика хьокхамаш дахарах из коллектив республикански Сийлен улга тІа лаьккхай.

Уж толамаш ше-шегІа хьаханнадац. Цехашка, бригадашка, сменашка шерра социалистически ях а йоаржаь партийни организаце хьалхлеца предприяте коллективо хьинаре къахьегарах хьахинна да уж. Цу яхье тьалкхийнаб предприяте итташ бІаьш балха хьалхе лелабараш. Укх тІеххьарча шера 40 болхлочоа еннай «1979 шера социалистически яхье котаьнар» яха знак, пхийттанена еннай «ИттлагІча пятилетка ударник» яха знак.

Укх шера В. И. Ленин ваь 110 шу дизара сийна шоай ше шера планаш толамца кхоачашъярах 39 водителa еннай Ленински сийлен грамоташ. Дика къахьегаш хьабоагІа коммунисташ водителаш Дзортов Муса, Могушков Башир. Цар кулгалдеча бригадаша 123,5 процент кхоачашъяьй бархІ бетта план. Дика къахьегаш хьабоагІа коммунист моторицтоадеш йола слесарь Морев Николай, кхыбараш. Тахан предприяте болх беш ва 159 коммунистически къахьегама ударник, коммунистически къахьегама шІи лелаю кхьа бригадо, шин гІено, цхьаь участко.

ИттлагІа пятилетка толамца кхоачашъяра, КПСС XXVI съезда сийленца накъьбахара яьржача социалистически яхье хьалха латт коммунисташ. Партийни организаце ва тхьо парте члени кхоъ членалла кандидати. Царех 43 процент коммунисташ мугІарера болхлой ба. Предприяте оггара лоархІамегІча участкашка шоашкара хьокхам а луш къахьегаш ба уж.

Балха толамаш хьахиннад предприятена хьалхашка латта бехктонхаме декхараш толамца кхоачашдеш партийни бюрос шерра организаторски, политически, кхетама болх лелабарах. Тайп-тайпара формаех пайда а ицаш лелабу предприяте из болх.

Наха болх бечча моттигашка берига партийни болх чакхбоах партийни группаша. Уж уккхаза кхоъ я.

Укх шера предприятена, цун партийни бюрона карагІдаьннача дикачун а вІаштІехьа ца доалаш дисачун а лоархІам бир, дІахо кхоачашде дезаш тІалатта докхараш, балха нийслуш дола кхоачамбоацараш белгалдаькхар коммунисташа укх деношка хиннача отчетно-хоржама собрание.

Отчетни доклад яьча партбюро секретара Ганиев Бекхана аьлар, предприяте коллектива эггара хьалхара декхар да «Идеологически, политико-кхетама болх дІахо тоабарах» болча КПСС ЦК соцамо дІа ма леххара болх тоабар. Цу гІулакха партийни организаце болх беш я итт лектор чувоагІа цхьа группа, политинформатораш юкъе боагІаш «Знание» обществан политически экономически знанеш лакхьеш йола итт звено. ДІадахача шере дешаш хиннав 3000 совгІа саг. Отчетни хана уккхаза ййцай 34 лекци. Дукха дийцар цо предприяте даькхча толамех а.

— Цхьабакъда, — аьлар цо, партийни бюрос дика болх баьбале а, дукха да кхоачамбоацараш а. Вай партийни мугІарашкара дІаваьккхав цхьа коммунисти, парте членалла шин кандидати. Масала, хьанцаргІа вай автобус лелаеш вола шофер Гайтов Хьасана Александр. Цхьан шорах ах шерах партийни вахосаш дІа ца луш лийнав на, цудухьа 16 июне партийни собрание коммунисташа шоай мугІарашта юкъера дІаваьккхар. КПСС членалла кандидат хинна Нальгиев Султана Мухьмад шийй кандидатски стаж йистеяллехьа «ДІаьха сомаш» даха договорах балха вахар. Нальгиев Хасолта Салмин шийй кандидатски стаж йистеялехьа отпуснагІа вахар, цул тІехьагІа кхы балха хьаваьнзар. Уж а кандидаталлара дІабаькхар.

ДІахо цо цІенхаштта критика йир диспетчерски службана, профсоюзни, комсомольски организацешта.

Партийно - организационни болх тоабара, коммунистий хьинар айдара боккхача лоархІаме да коммунисташта тІадехка партийни декхараш. ха а ховш уж коммунисташта дІадекъар. Партийни балха из гІулакх тоадарах дийцар коммуниста Нальгиев Османа.

— Вай долчара хІанз а дІадаьннадац, — аьлар цо, — цхьаь коммуниста массехк гІулакх тІадехкилга. Масала, со ва предприяте директора заместитель, общественни порядок лорееш вола дружинник, тІахьожам лоаттабеча комитета член, пропагандист. Царех цхьа гІулакх тІадиллача а кхоачам болаш да. Цун лоархІам бе а хІара коммунист партийни организаце вахаре хьинаре дакъа лоацаш хургвола хьал вІаштІехьдаккха а деза заводи партийни бюрос.

Дукха жалобаш ух трикотажни фабрика, «Электроинструмент» яхача завода, болхлошкара вай водителашт шоай ханнахьа болхлой балха хьа ца кхувларах, цхьабакъда, цхьа шофер дІаьвкхавац вай. Геттара болх во бу профсоюзни организацие. ХьалхагІа каст-каста ухар тхо салаІа форда юхе. цхьабакъда, укх тІеххьарча хана цхьаннахьа а дехадац. Цу гІулакха а бекке я партийни бюро.

Балха ханах бизза пайда эцарах, цуя цхьа минут а ээхьа яйча, из доккха ве хилах дийцар хоккхагІйолча механика М. Касиева.

— Цу хьакъехьа вайна зІамига хетар а боккхача лоархІаме да, — аьлар цо. Дукха ха йоа делкъьйна хІама дуача хана. ДукхагІбараш тІехье а бус. Столови ца хилара гІулакх хІара шера дуьйц вай, цхьабакъда, хІанз а йоацаш я из. Вай партийни, профсоюзни организацей декхар да болхлой ха кІезигагІа йоагІйолаш гІулакх вІаштІехьдаккхар.

Иштта собрание къамаьл даьча коммунисташа снабжения А. Гаогиреева, склада хоккхагІволча болхлочо Х. Харсиева, водителий бригада бригадира М. Дзортова, механика А. Дахкильгова, коллективана юкъе кхетама болх лелабеча директора заместителя М. Мальсагова белгалдаьккхар профсоюзни, комсомольски, кхыча общественни организацей балха, автотранспортни предприяте XXVI съезда сийна йоаржаьча социалистически яхье ду кулгал тоаде дезилга, партийно-кхетама болх дІахо айбе безилга.

Пятилетка декхараш толамца кхоачашдара, КПСС XXVI съезда кердача къахьегама толамашца накъадахара коммунисташ, беррига болхлой оарцагІбахара накъаш белгалдоахаш соцам тІаийцар отчетно-хоржамий собрание.

Кхоачамбоацараш дІахо де дезараш белгалдоахаш къамаьл дир Назрановски райисполкома председателa Х.-Б. Ю. Цороева.

Собрание хержар керда партийни бюро, аргІанарча иттлагІча районни партийни конференце вахийта ворхІ делегат.

С. АЛИХАНОВ.

Дика тхьамка хьедаьд укх шера Веденски района Ленина цІерагІча колхоза Садиев Іаддалвахида кулгалдеча № 1 йолча бригаде. ХІана тхьамкий листаш хьайоахаш а уж йокъаеш а боахк колхозхой. Царна юкъе къаьстта хьинаре къахьег Ибахаева Зайнап керте латтача звеноцарча колхозхоша.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьттехьа) Ибахаева Зайнап, Ибахаева Аминат, Ибахаева Есийха тхьамка листаш хьйоахаш боахк.

А. КЫЧИКОВА сурт.

ВАЙ ВАХАРА ХЬИСАП

ДЕМОКРАТЕ ХЬИНАРЕГІА ЙОЛА ФОРМА

Сентябрь болалуш арадаьннад «Харжархой наказаш кхоачашдара ду балхаш вІаштІехьдахарах» дола СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ. Наказаш да хоржамаш долча хана харжархоша шоаш депутаталла харжа лаьрхІача сага тІадехкаш дола декхараш. Цар чулоац бахача наьха лоІамаш хьашташ, хьаьхонх граждана пачхьалкхенни общественни довал деча юкъарчал доацаш дакъе лоацаш хилар. Наказаш дагІа боккъонца советски общества вахара дерригача оагІонашта, уж кхоач хІара советски сата хьашташка.

Демократи чакхьаккхара эггара действеннегІа йолча формаех цаІ я социалистически обществе харжархоша депутаташта тала наказаш. СССР Конституца тІадула депутаташта шоаш болх беш пачхьалкхен хьашташ ларде лувцар, хоржамий округе бахача наха дІадехараш тергалдар, харжархой наказаш кхоачашде гІертар. СССР Лакхехьарча Совета керда Конституце тІанийцача сессе къамаьл дий Леонид Ильич Брежнева кертагІдаьккхар. «харжархой наказаш — вай демократи къаьстта хьагойта хІама, дешах а доацаш гІулакхах латта демократи, действенни боккъонца йолаш йолеи демократи. Наказех гуш я къахьегача наха цоай пачхьалкхен гІулакхий, общественни хьаштий ю йоакхо».

Харжархой наказий институт алкха социалистически пачхьалкхено мара йолаш яц. «ПаргІата» мандат доле а ше хержача наха хьалхашка бехктонхаме воаца а, хІаьта дукхагІча даькъе хоржамаш чакхдоалашехьа ше денна доши программех йицлуш вола а буржуазни парламента депутат санна воацаш. моттигерча а Лакхехьарча Совета а халкъа депутат боккъонца шийй харжархой мукъагІа а цар тІахьожам тІалатташ а ва. Из декхарийла ва цар лоІам хьинаре кхоачашбе. наказаш чакхдахара тІагІертта къовсам лоаттабе. цу хьакъехьа шийй харжархошта, хІаьта иштта ше депутаталла харжа оттаваьча коллективаштен организацештен хьалхашка отчет е.

Харжархой наказашца бахача балха йоккха опыт Іоаьй вай. Моттигашкарча е республикай мехкен Лакхехьарча Советашка ду хІара хоржамаш даьдоаллашехьа кхоачашдара хьатІаьц бІаьш эзараш дола наказаш, хІаьта, дукхагІча даькъе, уж кхоачаш а ду. ТІеххьарча итт шера халкъа депутатий Советаша кхоачашдаре тІаийцар 3250 эзар наказ. Царех кхоачашдаьд 2950 эзар. Харжархой лоІамагІа хьаьльй дукха школаш, больницаш, клубаш, тикаш, тоаьй нах бахача моттигий дукха территореш, чакхдаькхад юртбоахама производство, транспорт дегІайоалара, торговли, бытовой гІулакхаш дерга тоадара тІадерзадаь гІулакхаш.

Шеко яц, хІара харжархочун предложени хилац общественни лоархІам болаш, хІара декхар кхоачашде торо яц Совета а. хІаьта, тІехьара а, деррига наказаш цхьана е лоацача хана кхоачашде а торо хилац. «Харжархой наказашцара болх вІаштІехьбаккхарах» долча СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указо оттаю нахалаш телара, цар учет лелара, кхоачашдара порядок. Цу тІа йоах. наказаш те хоржамашта хьалхарча собранешка, хІаьта уж лоархІаме хиларах тайшача гучахьа кулгаш урагІа а ухийташ дукхагІа бараштa лоаш хуле тІаьйду.

Пачхьалкхен юкъара а шийй территоре тІа бахача наьха а хьашташ тергал а деш, хІаьта иштта шийй материальни, къахьегама, финансови торонашка а хьеже, халкъа депутатий Совето тІаэц Совет юха харжале йолча юкъа кхоачашде деза наказаш, хІаьта иштта перспективе хьажа лаьрхІараш малагІаш да къовстадеш йола решени.

Наказий учет лелаяра уж вІашагІтохари йоагІаш йолча Советашта тІадулл. ХІана аьлча общественни мени, харжархоша дІадехараши церна эшараши довзара бола тешаме някъ ба Советашта харжархой наказаш. Из боккха лоархІам болаш хІама да территорей экономически социальни дегІаахара, вьдала а доал дара а органий берригача балха эффективно планировани яра.

Уккхаза кертагІдоах. экономически социальни дегІаахара планий проекташ уттаеш харжархой наказаш еррига уровнешка тергалдеш хилар. Материальни, къахьегама, финансови ресурсаш хьахецарца дувзаденна дола харжархой наказаш кхоачашдара де деза гІулакхаш Советий, министерствай, ведомствай планаштен бюджеташтен юкъе а ихуха, хІаьта иштта предприятей, учреждений, организацей планаш тІа а яхуха.

Харжархой наказаш кхоачашдара тІахьожам лоаттабу Советаша, Лакхехьарчен моттигашкарчен Советаша, цар исполнительни органаша, депутатий Советий массаьарча комиссеша. Указо лерхІ, харжархой наказаш кхоачашдара леламах цола дешаш, экономически социальни дегІаахара планаши бюджети кхоачашъярах йолча отчеташка хьожача хана шер-шера дувца дезаш. Советашен депутаташен наказаш кхоачашдара леламах информацеш ю бахача наха.

Глеб СПИРИДОНОВ,
АПН политически обозреватель.

ДОШ ЧIОАГIА ДА

Итталгlча пятилетка декхараш ханал хьалха кхоачашдара тIехьа Ерригесоюзни социалистически яхье а баьккхна хьийнаре кьахьегаш ба МагIалбикерча автотранспортни предприяте болхлой укх тIехьарча шерашна. Дикача кьахьегама хьокхамашца чакхдаьккхад транспортникий коллективо дIадаха шу, шоаш тIайна хиний социалистически декхараш дерригача техннико-экономически хьокхамашта кхоачаш а деш.

Предприятерча дукхача водителаша сбахкисхьа а кхоачашдаьд шоай иттлагIча пятилетка декхараш. Царна юкъе ба Цыздоев Шапа, Арчаков IаддалI-ВохIап, Дышниев Элмарза, Коттоев Сайда, кхьбараш. Массанена а шоашкара хьехам а луш кьахьегаш ба уж.

«ХIара балха денна — дикала Зиа» йолаш, «Уллув цхьаккха а тIехьавусар воацаш» болх бара тIехьа социалистически яхье а этта дIададелар транспортникашта пятилетка чакхйоала шу. Цудухьа балха дика ха йоалаш хьабоагIа уж укх шера а.

Кир дIа-хьа кхахьарен мах дIа-хьа кхувларен декхараш тIехкхоачаш а деш укх шерара паччахьалкхен план ханал хьалха. 28 декабре кхоачашъе, къахьегама эзсарле ши процент лакхъе, ши процент доагам кходе, кир дIа-хьа яхьарга дIадодар локде — иштта дар укх шера транспортникаша тIаийца хиина доккхагIдола социалистически декхараш.

ХIанзалца баьча балха итогаша хьагойт цар шоай дош толамца кхоачашдеш хилар. Укх шера хьалхарча квартале баьча балха итогаш йича, вай республикерча ерригача транспортни предприятешта юкъе хьалхара моттиг яьккхар магIалбикахоша. Царна сийлай карара мара тела ЦIе байракх. ХIаьта цар коллектив дIаязъяьй Сийлен книжка тIа.

Дика да коллектива хьокхамаш шу доладелча денз баьча балхага хьежача а. ПланагIа лаьрхIа хиначул цхьа эзар тонн дукхагIа кир дIа-хьа йихьай. 102 процент кхоачашъяьй нах дIа-хьа бигара план. Тонно-километрех йола план 104 процент кхоачашъяьй. ТIехкхоачашъяьй пассажирски а грузовой а машинаш балха араяллийтара коэффициент а.

— Тха хьалашка кьаьстта кхокъалагIа дар из коэффициент кхоачашъе, — яхаш дувц автотранспортни предприяте директора Бузуртанов Хьусена. — ХIана аьлча чIоагIа эсала латт тха эшача оатхалий кхоачам вIаштIехьбаккхара гIулакх. ХIаьта а тха технически служба вIаштIехьдаьннад хапнахьа машинаш тоае а уж балха хилийта а.

Коллективе лържача социалистически яхье хьалха латташ, шоашта тIайдила декхар дизза кхоачашдеш, хьокхаме болх беш хьабоагIа автобусаш тIа болх беш бола Ахриев Хьасан, Темирханов Мухарбик, Боков Хьамзат, Даков Махьмад, тенесит Картоев Къарамсолта, грузовой машинаш тIара Коттоев Сайда, Дышниев Элмарза, дукха кхьбола шоферашъ.

Коллектива толамех доккха дакъа доалл гаража заведующе Эсмурзиев Ватыра, токара Цечоев Кьурейша, слесара Аванесов Епша, кхьболча машинашта техническ Iалашо ерий. Дика кхоачашду цар шоай декхараш.

Берригача советски наха а санна, чIоагIа дег тIара раьза хиина тIаийцар тха транспортникашъ вай Коммунистически парте аргIанара XXVI съезд гулъярах бола КПСС ЦК июньски Пленума соцам. Пленуме Л. И. Брежнева яь кIоаргга чулоацам бола доклад. ХIаьта иштта КПСС XXVI съезда сийна социалистически яхь йоаржаярах бола соцам. Предприяте ерригача цехашка, бригадашка дийцад уж исторически документаш. Транспортникаша дег тIара къоабалъю КПСС ЦК а Советски паччахьалкхен а арадьарен чурен политика. Парте белгалдаьккхар дизза кхоачашдара хьинар кхо ца деш къахьега хийча а ба.

КПСС аргIанарча XXVI съезда сийна социалистически яхье юкъе а болхаш нерда доккхагIдола декхараш тIаийцад МагIалбикерча транспортникаша. Цар лаьрхIад дерригача балха хьокхамех укх шерара паччахьалкхен планаш хьалха тIаийна хиначa социалистически декхарех лаьрхIачул яхо ди хьалха, 25-ча декабре кхоачашъяь яха. ХьатIадоагIача шера хьалхарча шин бетта план съезда болх дIаболабеча денга кхоачашъе.

Съезда сийна доккхагIдола социалистически декхараш тIаийцад автотранспортни предприятерча комсомольско-кагирхой бригада коллективо (бригадир С. С. Коттоев, трупкомсорг Ю. Ю. Гардалов). Цо лаьрхIад съезда болх дIаболабеча денга хьатIадоагIача шера хьалхарча квартала декхараш кхоачашде.

Шоаш тIаийца нерда социалистически декхараш кхоачашдара кхьа хьинаргIа кьахьегаш ба хIанз МагIалбикерча автотранспортни предприяте беррига болхлой. Шеко яц, шоай дош цар дизза кхоачашдергхилар ах.

А. ХАРСИЕВ.

Тхьаь цаI шу дизад «Грозтрубопроводстрой» треста механизаце управлене крана машинист волаш Плиев Ахьмада кхъахьега. Цу шерашка хьинаре кьа а хьегаш, башха-дика толамаш дахарах дукха дукха совгIаташ тийнад. Царна юкъе я Къахьегама сийлен кхоалагIча степена орден. Шиъ опыт, дикагIйола балха методаш дIайовийт до шин новкъосташта. Цудухьа управлене дикагIйола кагирхой хьехамча лоархIаш а ва Ахьмад.

КПСС XXVI съезда сийна лържача яхье хьалха латташ хьаноагIа из.

СУРТА ТIА: крана машинист А. Плиев.

З. БАТЧАЕВА сурт.

МИЛЛИОНАШТА КХОАЧАРА ХЕТА ПОЛИТИКА

Цхьаккха промышленни предприяти а хьалъеш латта гIишло а яц вай мехка коллектив духхьал цхьан Коммунистически парте членех латташ. Из дизза доагIаш да хIара коммуниста аиъ-виъ парте воаца саг кхоачача № 1 йолча Московски автотракторий электрооборудоване завода а. ХIаьта 1981 шера феврале хургйолча КПСС XXVI съезда вакъабаха кийчлуш беррига а ба укхаза. кийчлуш ба, дукхача иттаи шерашка из вайцига деш долча тайпара, шоайла яхе а бахьна, эггара лакхагIа дола хьокхамаш дахара бригадашта, сменашта, участкашта юкъе лържача яхь юкъе а болаш. Предприяте кьахьегамхоша лерхI парте съезда доккха совгIат кийчде: иттагIча пятилетка задани 25 сентябре кхоачашъе. шу чакхдалалехьа планал совгIа 21 миллион сома махьа продукци арахеца, шера 190 тонн Iаьржен сийрда бесаш долен металлаш кходе.

Съезда сийленца накъадахара, 1980 шера а ерригача пятилетка а задани толамца кхоачашъяра. хьатIайоагIача цхьайттлагIча пятилетка хьалхарча шера экономико толаме болх баре эпа кIайле хьяра КПСС ЦК июньски Пленум хиначул тIехьагIа лържача социалистически яхьа юкъе а яха, къахьегама коллективаша деча балхех дола цунах таррара хоамаш мехкв ерригача районашкара ух хIанз. «Лохехьара», бригадий, цехий, бIарчача предприятей коллективашкара хьаухача инициативайн почингйн тоатол, боккъалдар аьлча, Iалаьмате доккха хинад.

Халкъа боахаме балхаш деча 111 миллион сагах 105 миллион болча советски гражданаша дакъа лоацаш йола социалистически яхь — экономика дегIаахара лоархIаме фактор, производствана доалдара юкъе кьахьегамхоша хьинаре дакъа лацара форма. Цудухьа дизза кхетадеш да, Коммунистически парте Централни Комитето, цо дукха ха йоацаш тIаийцача соцамах гуш долча бесса, болхлой коллективай инициатива ма хулла хьалломаш хилар, царех лархIа а йоагIаш экономика дегIахарен производства эффективность лакхъярен тешаме резерв а лоархIаш. Уж парте лерхIа хIамаш кIал кIийле йолаш хилар тхьхьокх кхьметтел кьахьегама яхьа цхьан форма — болхлой коллективаша уттаеш йолча, дукхагIча дакъе планировани еча организацей юххьаца лаьрхIачул совгIа хулача встречни планаш оалаш ярех пайда эцари еннача эффекто. Масала, 1978 шера встречни планегIа болх а беш, хьалхагIа уттальча задани совгIа 3,3 миллиард сома махьа продукци дIалхийтар мехка 7400 совгIа предприятейи объединенейи къахьегамхоша.

АргIанара шин XXVI съезд гулъярах йола решени парте тIаийцача гIоне яхь а эффективнегIа болх бара йола керда стимул кхьчай вай мехкарча къахьегамхошка. Партийни форума наIIарга дIанхьчача хана экономическичул совгIа доккха политически маIах долаш да дукха миллионаш болча наьха къахьегама хьинар айдалар. Советски наха хоьш да, коммунистий хIара съездо шоай кхоачара хеташ а, шоаита дагалаттарашкея уйлашкея хьежжа а йолча чурчен арахьарчем политика аргIанарча пхе шера йола контураш уттаеш хилар. Парте съездий решенеша хьаделл мехка экономически низ совбаккхарей халкъа вахара хьал тоадарея керда нахьаш, цо ю парте форумаш коммунисташта а перте боацарашта а кхоачара, цунах латт аргIанарча съезда даха доагIача тийнара накъадахара лържача социалистически яхье къахьегамхоша гойтача энтузиазма керттерча къайленех цаI.

СССР гражданаш шоай опыто тешабу парте политика эффективни лаьрхIар кхоачашдеши хиларах, цун лостам халкъа вахара боарам лакхбара тIаберазбаь хиларах. Социально-экономически вахара дерригача доакъонкара лоархIаме прогресс тIехьарча пхе шерий планаш кхоачашъяр баьхан долаш хиина хIама да. Карарча пятилетка диъ шера цул хьалхарча нисалгIча пятилетка цу юкъаца нийсача къаман доход алсамъьяннай 323 миллиард совгIча сома, хIаьта арахеца промышленни продукци — 600 миллиард сома. 1976 — 1979 шерашка хьаль къаман доход тIакхийттай шозза совгIа, хIаьта цуй суммарни боарам царех хьалха дIадахача 48 шера хьаль ча къаман доходал лакхагIа хиннаб. Цу тIехьарча диттта шера промышленни производство тIакхийттай мехка 2,5-зза совгIа, юртбоахама производства боарам — 1,4-зза совгIа. хIаьта бахача наьха реални доходаш сага сих лаьрхIача дукха хIама ца эшаеш шозза тIаккхийттай.

Фуд парте политика чакхъякхарагIа советски сагага кхоачар? Карара пятилетка йолаелча гIоне керттерча дакъе паччахьалкхен капиталовложенейи предприятей средствайи чотах хьалй нах чубахача моттигий фондаш 450 миллион квадратни метр тIакхийттай. ДукхагIа яраш мах боацаш пайда эца гражданашта дIателаш йола керда квартираш дукха хьалга диллача Советски Союзана нийсбала йиш йолаш мохк бац дунен тIа. Диъ шерен ах шерен наха чубаха хьальъ моттигаш 1940 шу чакхдолаш СССР хиначв ерригa нах чубахача моттигий городской фонд миссел яр. ХIаьта наха чубаха моттигаш хьальйога в гIорна эксплуатаци ярга а паччахьалкхено дIадохийтар тIа-тIа лакхлуш латте а, квартирах боакха мах укх шоатгкъе итт шера тIакхийттабац, цу тIа а дезала тIайоагIача доходах 2 — 3 процент мара дIа а лацац.

ХIаьта бахача наьха реални доходаш? Уж цахадаш тIаеттaлугга Iалашду найцагахьийгача кьих лу мах лакхбалара чотах санна, иштта общественни потреблене фондаш оалашъярий чотах а. Уж латт телача премиальни ахчах (пособеш, пенсеш, лакхарча а юкъерча лаьрххIача а дешара заведенешкарча стипендех), духхьал тIайоагIарел совгIча доходех. мах боацаш телача хIамаеха деча гIулакхех, тайп-тайпарча льготех. 1940 шера 4,6 миллиард сом мара ца хиначара хIанз 116 миллиард сомага кхоачаш лакхъеннача обществении фондех пайда эцу е вокх дакъе 70 миллионага гIорттaш болча советски дезалех хIаране хIана эцаш аьнна. Кхоачам ба аьлча, цхьа бера школен цул тIехьагIа вузеи хьехарга паччахьалкхен дIадодар 7000 сом хилар. ХIаьта пайнига образовани мах боацаш хиларагIа цу гIулакхашта дезало кходу ахча бера дах е наьнах цхьаннена кхаь шерах ах шерах доагIаргдолча алапега кхоачерга. Дерригаш хьайдача тела ахчаши общественни фондашкара тIауха «гуш йоаца доходаш» юкъере лаьрхIача къахьегамах тIайоагIача доходий 40 процентага кхоач. Вай мохк кхеча хьал да бахача наха кхоача сага сих йоаа ахчан доходаш шозза тIаккхетилга хIара 10 — 12 шу массаза доал Iалашдеш хилар. Из бахьан долаш вагахьа ганна 1965 шера хIара дезалхочa кхоача совокупни доход 100 сом совгIа йола дезалаш беррагача дезалех 4 процент мара хиннабеце, хIанз укх сахьате — дукха хIама ца эшаш хIара шоллагIа дезал.

Фактана теша а мел хьагойттача бесса, парте политика чакхъякхаро лур духха хIама да. Амма из дац парти ний членашка а берригача гражданашка а деррига кхоачашхиннад яхаш я яхилга. Иштта хила йиш йолаш дац гIулакх. Цо тIахьех — къаьстта а съезда хийчо еш латтача хана — ца деш десарашкен кхоачамбоацаралнен практически хьажар, министерствайн ведомствайн къахьегама коллективай а общественни организацей а тергам къаьстта кIора, мехкдаьтта, газа, металлургически машинаш ю промышленность, энергетика дIахо дегIайоалара, халкъа зиача товарий ассортимент шерьяран цар дикал лакхъяран, транспорта а капитальни гIишлош хьальяра а балхаш тоадара тIабахийтара.

Дмитрий ГАЙМАКОВ,
АПН обозреватель.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Къахьегама Франце цхьоагIо хьахьонхаш хIама хилар Курнев яхача парижски пригороде хиина «Юманите» яхача газета — французски коммпарте централни органа — традиционни цIей. Фестивала дунен халкъашта юкъерча городе хьахьонхаш хилар вежарашха йолча коммунистически болхлойн партей, къамаш мукъдахара боламий 80 гаргга кепайоазон органаш.

СУРТА ТIА: цIейна юкъе дакъа лоацарий митинг йолча хана.

ТАСС телесурт.

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

ХЬАЛ А ЛОАЦ МОГА А ДУ

Нью-Йорке дIайолаь болх беш йолча ООН Генеральни Ассамблея XXXV сессе тергама юкъмоттиге латт тIера кхерам лаьгIбара йола керда советски инициатива. ХIанзара дунен халкъашта юкъера хьал ирдена хилар бахьан долаш кхохнам кIаьдбелха кIоаргдаран тIом ца хилийтарах тIадерадаь дола низаш совдаха дезаш хилар гергал а дах Советски Союзо эггара лоархIаметIа а сихха кхоачашде дезаш а дола дош санна сессе дувцийта оттадаьд доагI-доагIаш дола. тIехьатетта йиш йоаца дукха де дезаш дола гIулакхаш.

Дувцар да, эггара хьалха, йолаш йола тIема-политически группировка шерьярахи керда яраш вIашагIйохкархи юхабоалар санна бола лоархIаме тIа баккхара хьакъехьа. ШоалагIа-дале, Советски Союзо аьнад ерригa паччахьалкхенаш. эггара хьалха кхерамален Совета массалара членаш йола паччахьалкхенаш тIехь хьакъехьарча согланенешца царца дувзаденна мехкашка хьаддача цхьан кхаге денз шоай герзашара низаши моллагIдар санна дола герзи дукхагIа хургдоацаш гIулакх оттадолда аьнна. КхоалагIа-дале, Советски Союзо оттадаьд ядерни герз шоаш хьадеш а эцаш а йоацачен шоай территореш тIа из долаш йоацачен паччахьалкхенашта духьала из герз ца даккхарах йола дунен халкъашта юкъера конвенци чIоагIъяра хьакъехьара дош. Юххера а, Советски Союзо предложени еннай ядерни герз долаш йола ерригa паччахьалкхенаш цхьа хьадда оттаяьча хана ядерни герз ца лелхийташ совца а совцийле, хIаьта цу хьакъехьа йоагIаш йола заявленеш а йойла аьнна.

Социалистически дегIадоагIаш долча мащар безаш долча дерригача мехкий викалаша мога а ю хьал а лоац СССР керда предложенеш. ООН форуме уж юкъа оттаар, аьнад Чехословаке кхыча мехкашнарча гIулакхий министра Б. Хнеупека, кхохкам кIаьдбара гIулакха сагота долча дерригача халкъашта ловри цар дог доахари да. Уж предложенеш актуальни хилар империалистически гIозарашен китайски гегемонистакен дуне ядерни Iазапага кхоачаде гIерташ леладу гIулакхаш бахьан долаш да.

ООН Генеральни Ассамблея сессе чIоагIа багадаха дувцаш хилар Софие шин болх дIаболабьча машара тIехьарча халкъий Дерригадуьнен парламента юкъе дакъа лоацарашка Л. И. Брежнева даь кхайкарал. Дукхача делегаташа белгалдоах «адамле цаI дазва даргдоацача къаьчай: е халкъашен паччахьалкхенашен дерригa низаш машар лорабара оарцагIдаха деза е, дола хIама хIалакдеш хургдолча дунен ядерни тIема Iазапага кхоачаргда уж» аьнна Советски Союза кулгалхочо хьалхадаьккхар лоархIам болаши актуальни хилар.

Сессе къамаьлаш деча дукхача делегаташа белгалдоах ВIашагIкхийттача Къамий Организаце машаран кхохкам кIаьдбиран, герзаш Iоадара духьала, чIоагIлуш латтача тIема кхерама духьала корта а болаш цхьа хIама аьлча бакъахьа долга. Уж гIулакхаш кхоачашдара новкъостал деш хургда керда советски инициативаш конструктивни а беркате хургдолча тайпара а сессе ювцар.

●

ЮКЪЕ ЮКЪ ЙОЛЛАРЕН ЦАТОАМ ХИЛИЙТАРЕН ДУХЬА

Юкъерча Малхбоалера хьал тIеххьарча деношка чIоагIа ирденнад. Укхаза регионални конфликт хьайнай. Цунах шоашта пайда бе гIерт массаза санна шоашта духьала берий мугIарашта юкъе моастагIал доллея цатоам хилийтен лерхIаш дола империализма низаш. ХIанз шоай тайшача балха объект яь цар чIоагIа а леррагIа а империализмана духьалара йойзаш йолаш йолча Иракахи Иранахи.

США-и НАТО-и агрессийни гIозараша лаьрхIад юкъе лаьтта къоастаниза йола проблемаш бахьан долаш цу дегIабоагIача шин мехка юкъе эттача конфликтах шоашта гIойле йолча тайпара пайда эца. Ирана Иран бехке яь шахски режим йолча хана, 1975 шера яь ирано-иракски соглашени кхоачашъяьнц аьнна. хIаьта цхьадола территориальни дезаш вIаштIехьдахара хьакъехьа уж харцахьа яраш а лаьрхIай.

Из бахьан долаш ролладеннад хIанз я ца соцаш дола пигара дов. Массехк бIаь километр йIаьхача участка гIаре дов хIана а сеца дац. Шинна а оагIонтахьара цига тIом бу танкашца, артиллерейца, авиацеца, тIема кемашца.

Ала доагIаш да из конфликт дIа ца яляйта объективни бахьан доацаш хилар. Хоаш ма хилара, цу шинна а мехка юкъе юкъ йоллар долчул дукхха а дукхагIа бахьанаш да цар шоай низаш вIашагIтохара. Империализмаи колониализмаи духьалара къовсам лоаттабеш хIаьхен халеи никъ хьабена я Ирак. кIезига кьахьийгадаш цо политически экономически дакъе шин лоIаме хила гIерташ. Шин аргIагIа Ирак а мехка революци я яь империализмана доала кIалхара яьнай. чIоагIа дIахайчадаьд цо неоколониализма Iоткъама духьала къовсам лоаттабе ше кийча хилар. Персидски залива районе США хьашташ лорадеш йола жандарм хила ца тугаш ше сеца хилар. Шаьхе а мохк — блокех дIа ца кхетара болама доакъошхой ба.

Ма могга ирано-иракски конфликт дегIайоалалраи кIоаргъяран «бахьанаш» лаха гIерташ да малхбузен мехкашкахьа. Из гIерт шин мехкa юкъера дов дукха мехкдаьтта доалла моттигаш къувсаш да аьнна дунен общественноста хеталургдола уйла дIайоарнае. Бакъда, массанена а дика хоаш да Иран а Ирак а мехкдаьтта дукха запасаш йолаши энергоресурсаща дика Iалашдаьи мехкаш долга.

Хоаш да иштта цу регионерча мехкдаьтта рузкъашта бIаргкхоабаш, царга дог доахаш ВIашагIкхийтта Штаташ йолга. Ужаш я Персидски заливен Индийски океанен тIема кийчонаш совйоахаш яраш. гучахьа Иранахи цу районерча кхыча мехкехи лата кийчо еш яраш. Ирано-иракски конфликт хьалмихьара яьхача КIайча цIенна хет Ирана Iоткъам бара йоза кхы цхьаькха рычаг цунах хургйолаш санна. Хозахета аьнадац США президента Дж. Картера тIехьарча хана ше къамаьл деш ирански правительствас ВIашагIкхийттача Штаташца цхьана гIулакхаш леладича бакъахьа да из конфликт дIайIаьх а лой шер а лой чIоагIа эша мегаш долча Америке хьадаьча герза запасной оатхалаши тIема кхоачами цуига дIакхоачаргболаш. аьнна.

Иранаи Иракаи юкъера дов дIаьхдаларах пайда баргбац алхха цу мехкий моастагIий барашта мара. Иранен Иракен бокъонца болча цIенача доттагIаша уж тIахьех хьалкъалцен машара нахкъацен из конфликт къоастве яхаш.

●

ПУЭРТО-РИКО ПАРГIАТЕИ ШИЯ ЛОIАМЕИ ЙОЛАШ ХИЛАРА ТIЕХЬА

Машара Дерригдуьнен Совета решенегIа чакхдоалаш да Пуэрто-Рико халкъо къаман кортамукъале бахьан долаш лоаттабеча къовсама мутIахьа хилара дола дунен халкъашта юкъера кIира. Дезткъа шу совгIа ха я из латиноамерикански мохк ВIашагIкхийттача Штатий колониальни Iоткъама кIал латта. Карибски форда тIа улла Пуэрто-Рико яха гIайре 1898 шера американо-испански тIом болча хана США-с дIалаьца хиннаб. Цу хана денз американски монополеша эхь ца хеташ дуаш хьадоагIа цун къаман рузкъа, къа ца хеташ эксплуатаци яь цига бахача наха. ХIаьта Пентагоно. «Монд» яхача французски газето ма яххара, гIайренах «Карибски бассейнера Iалама авианосец яь».

Из эхь ца хеташ колониальни хьисапе мохк бовхаш леладен дола гIулакхаш кхалладахьара ВIашагIкхийттача Штаташа 1952 шера дIакхайкадаьд из гIайре «шин лоIамагIа хьакхийтта паччахьалхе» я аьнна. Бакъдацхьи хийнар аьнна цун чулоацам хушабеннабац. Пуэрториканах США-е хIана а лоархI «шоллагIча сортагIа» бола нах — уж хIанз а бокъо йолаш бац шоай викал американски конгрессе харжа, уж дакъа лоацаш бац президент хоржача хоржамашка а. бакъда американски эскаре гIулакх де дезаш ба. ХIаьта кхыча мехкашцарча гIулакхашка, арахьарча торговлега, таможенни службага, валютага, бувзамга, правосудега, и. кх. дI. диллача цу дерригача паччахьалкхен балха лоархIамеча гIулакхашта йола решенеш алхха Вашингтоно мара тIаьцац. Из дерригa бахьан долаш 1978 шера деколонизаце дешашта йолча ООН лаьрххIача комитето решени тIаийцай Пуэрто-Рико деколонизаци яра хьакъехьара решени.

Пуэрто-Рикорча экономикана дерригa доал дер американски монополеш я. Цар тIахьожам лоаттабеш я 80 процент совгIа йола промышленностера, 85 процент торговле сферера капиталовложенеш, Ерригa а цар кара я фегарек фордеи транспорт. ВIалла адамашта цаьча тайпара эксплуатаци еш хилар бахьан долаш байда гIайрен тIара дIабахаб пхи миллион пуэрториканаш. Из дале а юхебисача 3,5 миллион болча бахача наха юкъе хьабе болх боана нах астрономически боарам тIа — 40 процентага кхьча дукха ба.

1971 шера вIашагIъеллача, марксистски позице тIа латтача социалистически парте хьалхленца денале къовсам лоаттабеш дола Пуэрто-Рико халкъ хьал а лоацаш дунен халкъашта юкъерча общественносто дIадех ВIашагIкхийттача Штаташкара деколонизаце хьакъехьара ООН решени кхоачашъелга. «Оаха лерхI, — аьннад пуэрторикански социалистически парте генеральни секретара Хуан Мари Браса. — Пуэрто-Рико шин лоIаме хилара тIехьи социализмана наькъагIа дегIаяра тIехьеи лоаттабеш бола къовсам дерригача дунен тIа империализмана духьала лоаттабеча къовсамах доалла дакъа да».

Г. ШИШКИН.
(ТАСС).

КАЛЕЙДОСКОП

IАЬРЖА ХИИ ДАР А ЙОКЪАЙ ОТТАР А

Муссонии догIай сезон сентябрь бетта чакхйоал Инде. Царех тийша ба гуйран хьункъам — «карифа» кьаьст-къаьстача ахаркхой боахамий бар меттел, берригача мехка бар а. Цхьабакъда, Iалмо массанахьа а боаррамагIа хургйолаш дIаннйсъяц Индостане тIоадал. Деккан плата центральни дакъа тIа, яссален штат Роджастан вIалла ца йийшача а, октябри ноябри бетташка наст-каста чIоагIгIа кхе хул юрташка кхашта эша хий. Цудухьа шоай участкай кхоалагIча дакъе тIа а кхы кIезигагIа а мара хIамаш дIаец моттигерча ахархоша.

Цу хана Гималаяшта юххехьарча штаташка (Уттар Прадеш, Бихар, Малхбузен Бенгали, Ассалам, кхычахьа), ца соцаш делхача догIаша хIара шера Iаьржа укийт хиш. Масала, укх шера аьлки Уттар Прадеш яхача штата малхбоалехьарча дакъа тIа индийцаша деза лоархIаш долча Ганг яхача додача хийон цунах хьа мел кхеташ долча хишек итташ йола сунташ а тедаш плотинаш а йохаеш тIа а даьнна 30 эзар гектара тIа дIайийна хIамаш йоайир. Iаьржа деача хино зенаш дир 20 миллион сага, нах Iобихьа моттигаш а я. Хетаргахьарча лоархIамех, дав зе цхьа миллиард руне махьа лоархIаш да. Цу тайпара хьал эттад кхыча штаташка а.

Муссонии догIаш делхарагIа хулаш дола Iалаьмате доккхий зенаш ца хилийтара проблема мехка общественносто ювцаш латта дукха ха я. Индийски гидрологаша отталь муссонаша кхухьаш йолча тIоадалех пайда эцара проект. ЛаьрхIа да, массехк шера вIаштта цунах хьакъалагIа пайда ийцача мехна продовольственни проблема къоастве торо хургья аьнна. Бакъда, уж проекташ хIанз укх сахьате шоаш чакхъяхарга хьежаш яц.

(АПН).

●

ЭСКАРЕ ГIУЛАКХ ДЕ ДЕЗАШ Я Е ДЕЗАШ ЯЦ АЬННА?

Дукха да йоацаш Итале оборона министра Лелио Лагорио заявлени йир парламенте, конституце статьяши кхал а маIа болча гражданий бокъонаш цхьатарра хиларах дола зIони бокъонца доьзаро дагадохийтад шийна бIаь шерашка чIоагIьенна этташ йолча кхалнакха эскаре гIулакх дари эша физически низи денали. майрал а сабар а дац аьна лерхIаш йолча нийса йоацача мненена тIеравала вийзар шин аьнна. Цхьабакъда, «Панорама» яхача итальянски журнало дувцачох, юридическичарел совгIа дукхха яхь а за оборона министра «хьайзза 180 градус го баккхийта» бахьанаш. ХIаьта царна юкъе хьалхарча моттиге латт итальянски эскарера салтий маIа нах кIезигбалар. Саго шин мукъагIа деш дола хIама да итальянски эскаре гIулакх дари ца дари. Эггара дукхагIа «тIера була» нах ВВС, яхаш дувц журнало. ХIанз укх сахьате царна юкъе я тIом берзбола 37 летни группа. Вешта аьлча НАТО гома чухь Итале хулийтаргъяьлне ерригача хьатIайпарех 79 процент. Шеррача масштабагIа болабеннаб дикен политически мотивегIа эскаре гIулакх ца де гIертарий болам. Из сурт тоадергда, итальянски лакхерча чинашта хетачох, «кердача тайпахча новобранцаша». ХIанз укх сахьате итальянски кхалнаха эскаре гIулакх де бокъо луш долча закона проект ювцаш мара яц. ЧIоагIа дискуссеш хиннай итальянски кхалнаха Союза отделенешка а. «Оаха цу деша лургдола жоп цаI, духхьал цаI мара дац — ак!» — аьнна заявлени йир Союза секретарната члена — Нила Сейчине.

(АПН).

ОСЕМЕНЕНИ ЯРА — ДУКХАГIА ТЕРКАМ

Нохч-ГIалгIай Iалама-климатически хьалаша торо хулийт дахка доахан дикка алсамдаха. Цхьабакъда, цу дакъе хоалуш дола толамаш дац фермай къахьегамхоша, цудухьа геттара эсала тIадеттaлу дахка доахан.

КъайлагIа дац, шурий-товарни фермашка Iула керттера дакъа дахкача доахах латташ хила дезаш хилар. Цхьабакъда, из а боахама хьайбаш леладара лостамга хьежже хулаш да. Иштта, шурийна доахан леладара лостам болча ферме Iулацара дахка доахан 50—65 процент хила деза шу чакхдоаллеш, шурий-дулха лостам болча — 45—50, дулха-шурий лостам болча — 30—40 процент.

Хаттар отт, цу вланага диллача миша латт гIулакх республика боахамашка? Духьал дIаала деза: эсала латт.

Юрта боахама министерствона чуйоагIача колхозашкеи совхозашкеи 1980 шера хьалхара ворхI бутт чакхбоалаш хиина дахка доахан 1979 шера цу хана хиннарел 4 процент кIезигагIа дар, 100 Iатта лоархIаш хиина Iаьсий — кхаь керта кIезигагIа, шинарех хиина дахка доахан 2875 етт мара бацар. Кьаьстта дукха тIерадийннад дахка доахан Наьсарен Ачхой-Мартанен районий боахамашка шийтт-шийтта процент. Шаьла районе — 9, Ведана, Урус-Мартана, Нажай-Юрта районашка ялх-ялх процент, Сунженски районе — 5 процент.

Геттара во латт бугIе дахка ха йолча шинарашта осеменени яра гIулакх. Иштта, Ножай-Юрта района боахамашка укх шера ворхI бетта йола эрие дола шинараш бугIе дигара план алхха 36 процент мара кхоачашъяьнц. Надтеречни районе 37 процент. Урус-Мартана районе — 51. Ачхой-Мартана районе — 55. Грозненски районе — 61. Ведана районе — 65. Шинараш бугIе дигара а царна осеменени яра а гIулакха цIенхашта тIехьайсай «Малгобекский», «Экажевский», «Минеральный», «Притеречный», «Гойтинский», «Гехинский» совхозаш. 1-ча Мая, Орджоникидзе, Гагарина, Калинина, Нурадилова цIерагIколхозеш, хIаьта Ножай-Юрта районерча А. Шерипова цIи лелаеча колхозе цхьаккха а шинара дац бугIе диган а осеменеш яь а.

ХьатIакхаьчай гуйра. Геттара кIезига ха йисай шу чакхдала. ХIаьта а йиш я боахамий хьайбаш леладерийа фермай къахьегамхойи на деш дисар де, хьайбаш леладечара гIулакхаш тоаде, шинараш бугIе дугилга а царна осеменени елга а вIаштIехьадаккха. Республика юртбоахама министерства, заданегIа август—сентябрь бетташка 13620 шинара осеменени е езаш дар республика боахамаш. Из декхар кхоачашдарах тийша хургда хьатIадоагIача цхьайтталагIча пятилетка хьалхарча шера доахан тIаккхетар.

Б. ДИКАЕВ,
НГIНИВС вокхагIа вола Iилман бахахо, ветеринарни Iилмий кандидат.

ЛАЬТТАН ТӀА ЭГГАРА БОЧАГӀА ЙОЛА ПРОФЕССИ ӀОМАЕШ

1930 шера хьайиллай Грозне медицински училища. ХьалхагӀа медицински техникум оьлар цунах, 1947 шера фельдшерско - акушерски школа аьлна хийцар техникума цӀе, хӀаьта 1954 шера дениз медицински училища я иэ.

Ше болх беш йолча шерашка училищо кийч а ваь аравийцав 13 эзар специалист. Медицински надраш кийчъю цо 7 специальностах (фармацевташ, медицински йижарий, фельдшераш, акушераш, берий дарбан-профилактически учреждений медицински йижарий, санитарни фельдшераш, фельдшераш-лаборанташ). ХӀинз укх сакъате 6 эзар совгӀа саг медицински йижарий, фельдшераш, акушераш ба республикн больницашка, диспансерашка, фельдшерско-акушерски пункташка, училища шоашта еннача знанеш опытахи пайда а эцаш, къахьегамхой унахцӀено лораеш.

Училищо дежихал ду 1938 шера из йисте а лькха хӀанз Москве яхаш а тӀема ветераний комитете болх беш а йолча, Советски Союза Турпал Дяунковская (Маркова) Галина, медицински ӀилмаӀ доктор, профессор, Нохч-ГӀалгӀай пачча хьал. кхен университета анатомек физиологен кафедра заведующи Алиев Шарпудин Амирович, биологически Ӏилмай доктор, Краснодарски медицински института профессор Ковалев Николай Емельянович, кхыбараш сина болча тхоай училища лькхарех.

Училище дийша вальнача 150 совгӀа саго Сийлахьбоккхача Даймехка тӀем тӀа дакъа лаьцид, царех 45 саго шоай дегӀамаш Ӏодехкад Даьхе бахьан, хӀаьта уж бицлуш а бац училищо хьсархошта а цига дешаш барашта э.

Дукха къахьийгад дешара заведени вӀашагӀйоллара а цун болх тоабара а республика унахцӀено лораяра ветераваша — училища хьайийлача 1930 шера дениз 1961 шерага кхаччалца цун хьалхара директор хиннача медицински Ӏилмай кандидата В. А. Попеля, РСФСР заслуженни лораша И. Г. Парсаданова, А. И. Голубцова, Л. В. Спераноннас, З. А. Исаевас, лораша А. Г. Ледяшина, О. П. Веловидовас, А. И. Глинося, Г. Г. Чикаевс, В. Н. Эльдарханова, кхыттар, 162 сагах латт училища педагогически коллективе, царех дукхагӀбараш лакха квалификаци йола специалисташ, опыт йола педагогаш, лораш ба, дукха ба царга хьинаре къахьегам белгал боаккхаш Советски Союза орденаш, медалаш, сийлен грамоташ тийнна, РСФСР а НГӀАССР а унахцӀено лораяра министерствашка барнал аьха, унахцӀено лораяра а просвещене а отличникий значокаш тийнна них.

Дукхаа шерашка да А. Н. Чуйкова, А. С. Привенко, К. А. Пемзер, В. Н. Антимонова, С. И. Горина, Н. А. Мальцева, Э. Х. Хадаева, Н. П. Веловоля, Э. В. Шлыгина, Э. С. Алахведова, В. Г. Кантария, Т. А. Михайлова, кхыбараш санна болчи шоай гӀулакх довзачен опыт болчен хьехамчаша хургболча медицински йижарашта, фельдшерашта хьеха а кхетам а лу. Хаддакза преподавательски балха юкъеула училищо лакха квалификаци а йоккха опыт а йола специалисташ — практикаш, Ӏилманхой.

ХӀанз укх сахьате деша вагӀача 1700 сага юкъе 33 къамий викалаш ба, царна юкъе ва нохчех гӀалгӀайхи вола 926 саг. Шерагара шерага эрганвалаш тоалуш латт дешара-кхетам балара процесс. 1979—1980 дешара шера 99,8 процент дешархой дешарах кхеташ бар, дика знанеш йолаш бар 47,8 процент, тӀехдика йолаш — 13,8 процент.

ДукхагӀа болча преподавателий урокаш творчески достам болаш, хӀинзарча хано дӀадехарашка хьежжа я, цига шерра пайда эц технических средствах, гойтара пособех, дешаш барий знанеш тоаттабу тӀахьожам программированни ба. Партийни советски органаша, НГӀАССР унахцӀено лораяра министерства доккха гӀо а деш даим чӀоагӀъю училища кулгалхоша дешара-материальни база, тоаду дешар практически хьехара хьалаш. Училищо кийчъяь 20 дешара кабинет я. Юкъерча лаьрхӀача дешара заведений конкурса итогех хьалхара моттиг лаьцхай училища методически кабинето, библиотеко, хирургена йолча дешара кабинето.

Тайп-тайпара а чулоацам дика болаш а вӀаштӀехьбаьккхаб училищо дешаш болча кагирхошта коммунистически кхетам балара болх. Практикана юкъедоаладаьд кхетам балара балха планаш ерригача дешара юкъа уттаелга. Хьалхе дукхха предметий кружокаш, клубаш, общественни профессей университет, дегӀаесай художественни самодеятельность, дика да спортемений хьоккхаш. Цӏенхаштта торкам тӀабоккий кагирхой интернациональни Ӏилма-атеистически кхетам болаш шоай профессийн духха езаш хьалхебара. Итт шу да училище общественни хьисапе болх беш поликлиникка йола, цига нах тӀаийбу тха училища лораша, диспансере учете уттабу преподавателаш, дешархой, гонахьарча микрорайоне ба ха них.

Дика вӀашттӀехьбаьккха лелабу шефски болх: 900 совгӀа дешархо ва хала бола уххой лорабеш, санитарни балхаш ду цар, отделенешка медицински йижарий балхаш ду, къабеннача наха гӀо ду. Сийлахь-боккхача Даймехка тӀем тӀа байнача училища йистехьхарий дешалашта шефство лелаю, Даймехка тӀема эвӀахой госпитале дежургеш хул.

Шоай из бӀаь шера юбилейга наькъаболхаш, дешара кхетам балара процесс эргаьккха тоаьра тӀагӀертта къахьегаш ба училища педагогаш дешаш бараш, КПСС XXVI съезда решенеш толамца кхочашъяра дерригача халахъо лоаттабеча къовсаме хьинаре дикъа лоац цар, шоай ерригэ знанеш, опыт, дегӀай йовхал коммунистически общества сийрда идеалаш бахьан къовсам лоаттабеш болча советски наьха унахцӀено лораяран чӀоагӀъеран дӀалу.

А. КАЧАН,
Нохч-ГӀалгӀай медицински училища директор, РСФСР школа заслуженни хьехархо.

Тахан вай школе воагӀа цӀи хеза вола коартолаш лелар Социалистически Къахьегама Турпал Албогачиев АртагӀа яха дика кхаъ сихха дӀабаьржар школе гӀолла. Дика кийчбенна баьккар дешархой производстве хьалхалаттарашта хетаь яьча цу сайрене. Тамаш а яцар, аккар совхозе, юрта, районе меттел республике гӀолла а цӀи хеза нах бар тахан укказа гулалуш хиннараш. Царех лаьца хӀара дезале дукха дувцар доккхал а деш.

Гучаваьлар Албогачиев АртагӀа, хӀара шера ше дӀайийнача лаьттара эггара дукхагӀа коартолаш гулъеш вола къахьегамхо. Цо кар аберзабаь из сий дола никъ хьаллаьца Экажкъонгий-Юртара дукха кагирхой ба хӀанз, боккъонца лаьттанцара безам чӀоагӀбенна, хьинаре къахьегаш боаьн уж. Цудухьа тахан АртагӀа къамаьл деча хана цхьа саг чувала моттиг йоацаш хьалйиза яр зал. Шийбалхах лаьца по дувцачуйта, цхьа дош тула ца долийташ, ладугӀаш бар дешархой.

— Гаьнара никъ лаха гӀерта дезаш школа йистедьиккхачул тӀехьагӀа, — аьлар цо. — Сакъердаме, пайдане, беркате дар шоай юрта, шоаш дахача моттиге корорга шоана. Цхьабакъда, моллагӀа саоош хьалаьца болх дего къоабал а беш оаш бой, хьинар кхо ца деш къахьегаш шо хуле, тӀаккха сий а хургда шуй, наха дезаш, цар лоархӀаш а хургда шо.

Цу сайрене кагийча, ховхача дегашка дукха дика уйлаш чуйоссайир АртагӀа, хьаьналча къахьегама мах бовзийтар цо царна. Цу сарахьа цар дег чу цо тесса дикача хӀаман ги тӀехь - тӀайоагӀача хана дика хьийкъа пайда лургболаш лар.

ВАХАРЦА БУВЗАМ БОЛАШ

— ТӀема а къахьегама а ветеранашца, производстве хьалхалаттарашца вӀашагӀдеттадалар тха школе дика традици а хиний дӀаэтта гӀулакх да. — йоах № 2 йолча юкъерча школа директора Картоев Мухьмада. — Наст-наста тхо долча хьошалгӀа баьхке хул «Экажевский» совхозера специалисташ Аушев Къамболат, Аушев Або, кхыбараш. Цу гӀулакхаша чӀоагӀа гӀо - ховкъостал ду тхона дешара процесс вахарца ювза, профориентаце болх тоабе, дешархой къахьегамцара безам айбе. Масала, укх тӀеххьарча диъ шера Наьсарен районерча промышленни предприятейи совхозийи коллективашка къахьегаш ва 100 совгӀа тха школа чакхъьаккха кагирхо.

Укх шера школа чакхъьаьккхаьдех 22 саг профтехучилищашка деша эттаб. Царех хургба слесараш, токараш, швеяш а мотористаш.

Балха профессех лаьца дешархошта дукха дувц хьехархоша, йовзийт районерча совхозашен промышленни предприятешен кхеш а арахецаш а йола хӀамаш. Цу продукце экспонаташ наст-наста хул школерча выставкашка хьагойташ. Царех я Ахриев ГӀапура цӀерагӀча «Электроинструмент» завода электросверлилкаш, трикотажни фабрика швейни хӀамаш, кирпичаш еча завода хӀамаш, мельзаводе доаккхаш дола хьоар, еш йола крупаш, хӀаьта иштта фермай а кхашкара а продукци.

ИнълагӀча классашкара дальна дӀахо дешаш долча бераша школерча лаьрххӀа йолча мастерскешка кераерзо столяра а плотника а балха говзала юхьигаш, барзиъа дикха, тега, даа хӀама кийчде Ӏомалу.

Ший балхах дика а кхеташ, бераша кӀоаргагӀа кхетам балара тӀаберзабаь лелабу ший болх мастерсе кулгалхочо, лакха опыт йолча И. М. Антошкиноа. Тха школе я автогӀулакх Ӏомадеш йола кабинет, цунна хьинаре кулгалду инженера Н. М. Картоева.

ХӀара шера тха школера дийша вальна аравоалача 50 гаргга волча саго аттестатаца цхьана дӀаэц 3-ча класса шофер хилара бокъонаш.

Дикача оагӀорахьа белгалбаьнна дешархой производственни бригадай доакъошхой я. Школе я шн бригада. Цхьанна аьхки къахьийгар школа Ӏанга кийчъеча ремонт еш. ХӀаьта шоллагӀча бригадо совхоза хьайбашта доакъара лаьрхӀа спесклаш кхейр. Дика аьттув а баьннаб укказа дешархой.

Тайп - тайпарча дешара заведенешка дешаш ба школе лаькхараш. Иштта, Л. Н. Толстой цӀерагӀча Нохч-ГӀалгӀай пачча хьалкхен университета физико - математически факультета дешаш ба Костоев Иваньш, Бекова Макка, Грознерча педучилище дешаш я Бекова Люба, кхычахьа дешаш багӀаш а ба укказа дийша баьнараш.

Вахарца кӀоаргга бувзам а болаш дешара - кхетама балха процесс лерттӀа дӀаоттаь хилча, цунах хьабоала пайда а хул белгала.

Л. САИДОВ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

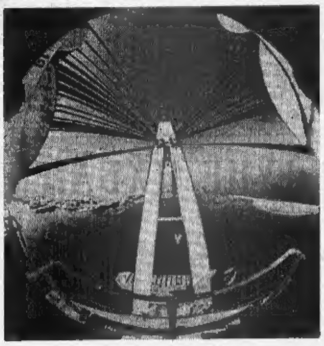

АЗЕРБАЙДЖАНСКИ ССР. СССР заказагӀа «Блом Фосс» яхача гамбургски фирма хьаьча керттерча подъемни механизмашта тохкамаш де доладир «Азербайджан» яхача форда тӀагӀолла лелача крана тӀа.

Доккха крановн кема Каспийски форда тӀа кхаьчар доакъош а дай Северни. Балтийски форда тӀа гӀоллен мехка чурча хиний наькъашка гӀоллей.

Бакински порте латтача самоходни крано эзар тонн беза мукъ хьалъайбаьб. ДӀахо йодача хана цо хьалъйергда 2,5 эзар тонн моссаш — извал еза я хӀара металлически конструкци. Уж оттаергӀа геофизикашна доагора запасаш гучаьлача 300 метрга кхоачаш кӀоаргача моттигашка.

ХӀана эггара кӀоаргагӀа йола мехкдаьтта доаккха форда буровой оттаьй 85 метрал кӀоарга Каспийски форд боацача.

СУРТА ТӀА: крана 70 метр йӀаьха стрела форда тӀа гӀолла дӀаяха я.

В. ПАЩЕНКО сурт.
ТАСС фотохроника.

АТОМНИ ЭЛЕКТРОСТАНЦЕШТА БОЛА ОПЕРАТОРАШ

Укх шера дено Нововоронежски АЭС дешара тренировочни центре болх беш курсь атомни реактора, турбине, электросетаника хулача ерригача процессашка ЭВМ новкъосталца хьожаш йола шо санна кхы йоаца тренажер. ЧоалхаНерча цу устройства станцей оперативни персоналага йиш хулийт управлени а практически Ӏомаяла.

Дешара - тренировочни центра кулгалхо Белогуров Марлен теш атомни электростанце оператор кийчве дика летчик кийчвечул аттагӀа хург ца хилара. Дукха хӀама деза АЭС чоалханерча оборудоване беча балхага, хьожаш хилара. Пульта тӀа беш бола болх чӀоаггӀа психологически маьӀара хила везаш ба: ядерни энергеца дувзаденна ма дий наьхо гӀулакх-м. Юкъера а оператора практически навыкаш автоматизмага кхоачаш хила еза.

— Дерригнага а хьокх тха центре. — йоах Белогурова. — ЗӀамагӀа волча операторгара доладенка смена начальникага кхаччалца болча наьха 44 профессеи гӀулакхий специалистанта оттаь я дешара программаш.

Нововоронежски станци болх беш йола ялхайтталагӀа шу да. ДӀалхача бӀаьсти укхаза болх бе ӀолаенцаӀ кхычарца цхьана «Миллионник» яха хьалхара реактор. Атомни энергетика дегӀаахара керда оагӀув хьайиллай цо. АЭС хьалхарча энергоблока фронтона тӀа яздаьд: «Салте а ца хулаш, болхло хийла атом».

Нелли КЛЕВЧИХИНА. (АПН).

ЦХЬАККХА А ВИЦВЕННАВАЦ,
ЦХЬАККХА ХӀАМА А ДИЦДЕННАДАЦ

ЯНДАРЕРА ВА

Султыгов Османа Ахьмад эскаре гӀулакх деш вар тӀом хилалехьа а, хӀаьта доазонина юхе вар из. Хьалхарча дийнахьа дене гитлеровцашца тӀом беш хилар. Цул тӀехьагӀа дукхха тӀемаш дир, човнаш хиннай, госпиталашка илла.

1944 шера капитан А. Султыгов вар 373 стрелкови Миргородски дивизе саперни рота командир. Сапер фронте лоархӀаме а белхтоххаме а гӀулакх да. Саперех тийша дукхха дар, обороне а контратакаш юхатохача а. Капитани цун бӀухойи, из кхета а деш, шоаш дер сихагӀеи дикагӀеи де гӀертар.

Дивизе бӀухой дакъа лоацаш хилар Н. Гоголя хесталь Миргород мукъайоаккхаш. Дивизена елар цу города сийлен цӀи, хӀаьта цига дукха хӀама карагӀдаьлар капитана. Цунна елар Даймехка тӀема шоллагӀча степена орден.

Цул тӀехьагӀа Виницки областа Ямполь яхача поселкена юхера тӀом. Из поселок Днестра аьрдехьарча берда тӀа улл. А. Султыгова саперни рота 1944 шера 19—22 марта дивизе подразделенеш хил дехьайоахаш яр. Уж дехьайоахар лодкаш тӀа дийлахьа а бус а. Из де геттара чӀовгӀа нехраме дар сийрда йолча хала самолеташ тучаюлаш хиларца. ХӀаьта а долла хӀама ший ханнахьа дир, сапераш бахьан долаш хьелалазар наступлени.

Днестрал дехьа а баьна Молдавски ССР лаьттан тӀа бахлар бӀухой. 26 марта саперий группана керте а латташ капитан А. Султыгов моастагӀчун тыле 20 км. чувахар. 29 марта Кишинев—Унгены яхача наькъа тӀа Карапеш-Сад яхача станцеа малхбузехьа цар эккхийттар тӀий, Из дахь Ӏанзар уж. Капитана кулгалдеш а хьинаре дакъа лоацаш а сапераша бохабир 150 метр машиникъ.

1944 шера 1 апреле моастагӀа Унгенски района Контратенти яхача юрта юхе контратаке вера. МоастагӀчун эскараш дивизе оборона чухьийлхар, дивизе штаба кхерам тӀатессар. Укхаза сихха гӀо эшар. ХӀаьта из гӀо дир капитана команда телича саперни рото. Сихха оттайир массехк точнаш миназ, цул тӀехьагӀа автоматаши топаши етта йолайир. Из бахьан долаш моастагӀий совца а бир, юхатӀехьашка а баьхар. Минаш цул тӀехьагӀа хьалъхар, Вакъда, ерригаш а яханзар. Цхьайтта ийнкхар, боабир моастагӀчун салтий. ХӀаьта човнаш хиннараш а кӀезига хинна хургбацар. Цу тӀом тӀа хомротана а йир чов, хӀаьта а тӀом беш хилар из моастагӀа виза хӀалаквалица.

1945 шера 24 марта СССР Лакхехьарча Совета Президиума УказагӀа Султыгов Османа Ахьмада елар Ленина орден.

Из ваь 1917 шера Назрановски района Яндаре. ТӀом чакхбаьннача тӀехьагӀа гӀишлонхо хилар цох. ХӀанз тород Грозне ПМК-5 начальник ва.

Цо тӀом баьб Литвана гаьна волаш, хӀаьта а цох лаьца материалаш я г. Вильнюса № 37 йолча школа тӀема сийлен музее. Уж цига кхаьчай лер йоахараша лакхехьара орден — Ленина орден лелаерех материалаш гулъеш хиларца дувзаденна — хӀаьта из лелаеш ва шун мехкахо а.

П. ФРОЛОВ,
Литовски ССР школа заслуженни хьехархо.
(«Ленина никъ» яхача Наьсарен районни газета тӀара.).

СПОРТ

КЪОНАЧАР ЯХЬАШ

Грознерча СДЮШОР-а 1964-ча шера даьча берий команда яр Ростоверча шоай ханархошца ловзаш. Цигарча СКА яхача командица ловзаш счет 3:0 а йолаш котало ьккхар вай къоначa футболисташа.

Ростове я «Къонал» яха къоначa футболистий олимпийски резерва школа-интернат. Цига дешаш а футболах ловза Ӏомалуш а да ерригача Россера бераш. Цу командица ловзаш счет 0:4 йолаш ийшар вай футболисташ.

1966-ча шера даь бераш да «Терек» команда резерва йолча школа дешархошца къовсабеца. Из вӀашагӀкхетар чакхдаьлар счет 5:1 йолаш ерам кот а боалаш.

НУРАДИЛОВ ХАНПАШИЙ ЦӀЕРАГӀЧА ТУРНИРАГА КИИЧЛУШ

27—28 сентябре Грозне чакхъьннай 1964 — 1966 шерашка баьча кагийча наха юкъе ший лоӀамагӀа кӀалтохаргах латара йолча Нурадилов Ханпаший цӀерагӀча турнирага кийчлуш республике хьалхле ннкхара йола яхьаш. Цига дакъа лоацаш вар итт командана чувоагӀаш вола 120 совгӀа къона спортсмен.

Ши-ший дегӀа доазалах нъовсабеннача спортсменашта юкъе чемпиона цӀераш ьхар: А. Янгулбаева (42 кг. «Спартак»), Р. Умарова (45 кг. «Спартак»), Витербиева (48 кг. Грозненски район), Л. Хасанова (52 кг. Урус-Мартан), С. Ахмедова (56 кг. «Спартак»), Х. Асхабова (60 кг. Аргун), С. Дудаева (65 кг. «Спартак») А. Далиаева (70 кг. Ачхой-Мартан), Усманова (75 кг. Шали), А. Ахмадова (81 кг. Шали), И. Уцаева (87 кг. Шали), А. Дадаева (87 кг совгӀа. «Спартак»).

А. БЕК.

ТЕЛЕВИДЕНИ

30 СЕНТЯБРЬ.
І-ПРОГРАММА

8.00 «Ха».
8.00 Ӏуйранна гимнастика.
8.05 Горький. «Егор Булычев а кхыбараш а» яха фильм-спектакль. Йистеньча — кердадараш.
14.30 Кердадараш.
14.50 Киир республика къама дезача денга — ший лоӀамах хилара Денга. Документальни фильм.
15.05 «Талисталиш».
15.35 «Спор-клуб».
16.35 Кхетски пачча хьалкхен филармоне боккиистий квартета концерт.
17.05 «Кагирхой адресаш».
18.00 «Вай соций беш».
18.35 «Дорогга ха лоо». Киножурнал.
18.45 Тахан дунен тӀа.
19.00 «Ӏалмаш вахар».
19.30 Халхъа ашарош.
19.45 «Кремл каникулаш» яхача телевизионни дукха серийи художественни фильма премьера. 1-гӀа серь.
21.00 «Ха».
21.35 «Музыкальни вахар» яха телевизионни журнал. Йистедаьлча — «Тахан дунен тӀа» яха информационни выпуск.

ІІ-ПРОГРАММА

8.00 Передачай программа.
8.05 «Шоаш, дай-нанай».
8.35, 9.35 Советски пачча хьалкхен боккъонни лардаш. 8-гӀа класс. Хьалхара передача.
9.05 «Эрсий къамаьл».
10.05, 14.35 Французски мотт.
10.35, 15.05 Фу а миштта а Ӏомаду ПТУ-с. Кхьачемаш.
11.05 Саятта вахара а творчество а оагӀонаш.
12.05 Студенташта-заочникашта. Лаккара математика. 3-гӀа курс.
13.30 «Унахцӏено». Ӏилман-популярни программа.
14.05 Подготовительни отделенейн ладугӀархошта. 1-ра передача.
15.30 Куприна вахара а творчество а оагӀонаш.
16.25 Спортивни передача.
17.30 «Шура йоккхалга лаьхдара тӀехьа» (нохчий меттала).
17.40 «Ше лаза» яха кинооч ерк.
17.55 Телевидене Грузински студе «Бригадир» яха документальни фильм.
18.10 «Нохч-ГӀалгӀайчу гӀолла».
18.30 КПСС 26-ча съезда дилза пекъагӀоргаш. Социалистически вахьа диконни.
19.00 Хоккейх йола СССР чемпионат. «Динамо» (Москва)—«Динамо» (Рига). Перерывое «Войса довхьала хийла шун, бераш».
21.00 «Музыкальни киоск».
21.30 «ХьунагӀа дахна герз» яха документальни фильм.
21.40 «Дийнахьарча сецаса шо болете» яха документальни фильм.

1 ОКТЯБРЬ.

І-ПРОГРАММА

8.00 «Ха».
8.40 Ӏуйранара гимнастика.
9.05 Мультфильм.
9.15 «Кремл каникулаш» яха телевизионни дукха серийи художественни фильм. 1-ра серь.
10.30 «Кагирхой адресаш». Йистедаьлча — кердадараш.
14.30 Кердадараш.
14.50 Патриса Лумумба цӀерах болча халкъий доттагӀален университета 20 шу дизарга. «Университетана дош да» яха документальни фильм.
15.10 Смуул вахара а творчества а оагӀонаш.
15.55 Автономни областий культура кӀон «Школьни шераш» яхача берий халхъа хореографически ансамбла Московски комсомола совгӀата лауреата концерт.
16.40 ТӀигере къама дезача денга — ший лоӀамах хилар дӀахзайдаьча Денна бола кинопрограмма.
17.00 «Эрсий къамаьл».
17.30 «Мичад мо, зурманчаш!»
18.00 Молдавски ССР Гостелерадио хора выступлени.
18.30 «Мехка кхайка». Боккъий чуэцара балха опыта хьалхекхьа.
18.45 «Тахан дунен тӀа».
19.00 Спортивни программа: Футболах кубкаш ьккхарий Кубок. «Динамо» (Тбилиси)—«Кастория» (Греце) 2-гӀа тайм. Тбилисера трансляци. Футболах йолча Европейски чемпионий кубок. «Спартак» «Женесс—Эш» (Люксембург). 1-гӀа тайм. Ленина цӀерах йолча Централни стадионера трансляци.
21.00 «Ха».
21. 35 Спортивни программа: Футболах йола УЕФА Кубок: «Динамо» (Москва) — Локерен» (Бельги). ШоллагӀа тайм. «Динамо» яхача Централни стадионера передача.
22.30 «Тахана дунен тӀа»
22.35 Футболах йола УЕФА кубок. «Бояри-Спортех» — «Динамо» (Киев). 2-гӀа тайм. Болгарера передача.

ІІ-ПРОГРАММА

8.00 Передачай программа.
8.05 «Шахматни школа».
8.35, 9.35 Обществоведение. 10-гӀа класс.
9.05 ПТУ дешархошта. Юкъара биологи.
10.05, 14.35 Немецки мотт.
10.30 Поэзи ашарашка.
11.35 Ботаника.
11.55 Кинофильм.
12.05 Студенташта-заочникашта. Физика. 3-гӀа курс.
13.30 Хьа лоамски библиотека. «Кагирхой соцаш дешарош».
14.05 Подготовительни отделенейн ладугӀархошта. Физика.
15.05 Бунина вахара а творчество а оагӀонаш.
16.05 Саг. Лаьтта. Всемман.
16.30 «Азербайджана кинохроникаш». Ӏилман-популярни фильм.
17.00 Экран — хьехархочунна. Ашараш. 4-гӀа класс. Эрсий халкъа хьалеш.
17.35 Дунен халкъашта моэхьара обзорни (нохчий меттала).
17.50 «Уральски лаьтте». Документальни фильм.
18.10 Хоамаш, реклама.
18.15 «Нохч-ГӀалгӀайча гӀолла».
18.35 КПСС 26-ча съезда дилза пекъагӀоргаш. Ленина цӀерах йола Грознески мехкдаьтта чакхдоаккха завод (нохчий меттала).
19.00 Киножурнал.
19.30 Марашкхое - ленински дешара система дешара шу доладалар.
19.50 Ленински горда советой. «Яков Свердлов» яха художественни фильм.
21.00 Литературни ашараш.
21.40 «Ясь а Янина а». Телевизионни художественни фильм.

РАДИО

30 СЕНТЯБРЬ.

6.40 «Юртара Ӏуйре» (эрсий меттала).
7.15 «Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 «Сердало» газета обзор.
7.30 Хоамаш.
8.15 Передачай программа (эрсий меттала).
8.30 Передачай программа (гӀалгӀай меттала).
8.35 Иилем доах Дудаева Залумхана (гӀалгӀай меттала).
8.50 Партийни а политически а дешара система кхоана занятеш дӀайолалу (нохчий меттала).
9.15 «Тхега йаду» яха радиовыпуск (эрсий меттала).
9.25 Хоамаш.
9.30 «Къона заманхо» (гӀалгӀай меттала).
10.00 Передачай программа. Хоттамах бола хоам (эрсий меттала).
10.01 КПСС Ленински политика дӀахьош я (эрсий меттала).
10.15 Мехкдаьттахой балха лелош». «Сунжанефть» НГДУ-ра передача (нохчий меттала).
10.30 Юрта къахьегамхой шоана дола концерт (нохчий меттала).
13.00 Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гӀалгӀай меттала).
13.30 Хоамаш.

ХЬАЖКӀАШ ЛЕЛАЕЧУН ДИ
1 ОКТЯБРЬ.

7.15 Шоаш тӀаийца декъараш кхоачашдир республика хьажкӀаш лелерий сийлен гӀулакх да. Беседа (эрсий меттала).
7.25 «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.33 «Ленински никъ» газета обзор.
8.15 Передачай программа (эрсий меттала).
8.20 Передачай программа (нохчий меттала).
8.35 ХьажкӀаш лелераш—шоашта новски хьажкӀаш лелерий хьалхьа дола деш (эрсий меттала).
8.38 ХьажкӀаш лелераш шоана дола концерт (эрсий меттала).
9.15 Техникага кхадамаш болх бойта. Шалински районера передача — (нохчий меттала).
9.30 «Говзал котйоаш» — очерк (эрсий меттала).
9.45 Ачхой-Мартановски хьажкӀаш лелераш болча. Репортаж (нохчий меттала).
10.00 Передачай программа. Хоттамах бола хоам (эрсий меттала).
10.01 «ХьажкӀаш чуэцачара тоалаш». Урус-Мартановски районера передача (эрсий меттала).
10.15 Ялташ доадара духьала с. Радиорейд (гӀалгӀай меттала.).
10.30 Хьалхалаттача хьажкӀаш лелерашта дола концерт (нохчий меттала).
13.00 Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гӀалгӀай меттала).
15.30 Хоамаш.

МАЛАР БАХЬАН ДОЛАШ...

Дукха нах ба Ленински района халкъа суда зале. Бехктоххаме оаш ва Онищенко Альберт Николаевич. Маларо лергӀара ваьккха саг ва из. ХӀаьта фу даьд аьнна суд йир цунна?

Сесагагара шин сом а дахкха цӀагӀа чхьагӀар меннад цо. Цунах кхоачам хиннабац. Хьалхе а ше хьадаь хиннача дӀоагӀаца лоалахой цӀен виӀ а йийлла, цар цӀагӀара цхьа шуша къаракъ, сигаретий пачка, дошо гӀоз бихьаб. Къоал а даь лоалахошкара аравоалаш хинна из ший сесага тӀаӀоттаьеннав.

— Сенъ вахавар хьо лоалахошка? — аьнна сесаго хаттар дича:

— ГӀаьленаш кхоачаенна, уж еха вахавар, — жоп дейнад Альберта.

Телевидене программага хьажа безам хинна лоалахочунтара газет деха аьнна сесаго шийга дехар дича, юха чу а веха сесага хьахозийташ лоалахочун цӀи яьккха газет а дийха, из а дахьаш юха араваьннав Альберт. Цу тайппара, лоалахо цӀагӀа ва аьнна тешаьй цо ший сесаг.

Цул тӀехьагӀа ше чу а веха, сесагах лочкъадаь шуша чура ах-къаракъ дӀа а мелнаб е Ӏовжав Альберт. Маланзн дика къаракъ гучадаьннад сесага. Лоалахочунгара ахча а даьккха ийша хургда-кх цо из, меттад цунна. Цхьа юкъ яьлча ший гӀулакха араьннача сесага духьалкхийттай шӀайоагӀаш хиннa лоалахо Картошкина Лидия Ивановна.

— Тахан хьа маро кхалург ахча деннах сачуина. Цунах къаракъ а ийца ке дӀа а мейна хӀанз вижа а улл. ТӀехьагӀа цунна кхы ахча ми тела яла Ӏа хьайчунга, — Альберта сесаго шийга аьлча:

— Ой, са мар цӀагӀа ва? Иттех минут хьалха аз телефон техача-м балха вар из. Цу юкъа-м цӀаьа а кхоаверггацар, — децъьнна жоп деннад лоалахочо.

— Из хац сона, цхьабакъда ах сахьат хьалха шун квартира чура ара-м ваьлар са мар, цо бакьдар дувце. Хьаьунгара йийха сигарсташ а яхьаш, — ӀаӀетехад Онищенко сесаго.

Шоай цӀагӀа чуяхача Лидия Ивановнайна гучадьннад холодильника чу лаьтта къаракъа шушен, сигаретий пачкен, дошо гӀозн а хьош квартире къоал даьлга.

...Сома а ваьккха хаьттача Картошкинеза квартире ше къоал даь хилараx дари даьд Онищенкос. Цхьабакъда, шинна а сесаго цхьана лехача дошо гӀоз корабаьбац, къаракъа шушен сигаретий пачкен мара. ГӀоз кора ца бича ше бихьабац аьнна къарвеннав Онищенко. Цул тӀехьагӀа мара деннадаш Картошкинг дӀар цун дош суде.

...ТӀехьагӀа суде ше къамаьл деш Картошкинас йоахар:

— Эхь ца хеташ харц лелама саг ва Альберт. Хьалха а шозза-кхозза наькха хӀамаш йихьяр цо. Цхьабакъда, гучаваьннач ул тӀехьагӀа ше йихьа ерригa хӀамаш юхалуш хиннадаь суде а ца луш вутар из наха. Малар эцара дохка ахча даккхар духьа моллагӀа сий доаца гӀулакх де кийча ва. Иштта тешам байна ва из.

Цо аьннача духьала ядар Альберта сесаг а.

ДаллӀгача гӀалатага хьежжа набахта валла дика ха а техар Онищенко Альберта. Из цунна даьр къаракъ долга кхетаде хала дац. Набахтарь аравальча а хуьцалургвац цун вахара а лелара а кел кагахьа санна цо малар ца дуте. ХӀара денна, боараш цо хоаш мелаш бола нах геттара кхераме ба обществана. ХӀана аьлча хадданза а тӀехдаькха а молаш волча сага, Сыресвина санна, тӀеххьара денала яза бох, аьъ-эдеал дӀадоал.

Белгалдаьккха дезаш кхы цхьа хӀама а да. Саг къахьегама дисциплина телхаеш волхло воллаше а, шоашкара йийхача цунна дика характеристика язьеш кулгалхой нийслу, шоай болхлочо даь дулам кхета а ца деш. Масала, Ленина цӀерагӀча Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача заводе Онищенкона елача характеристика тӀа яздаьдар: «Къахьегамен моральни дисциплина телхаеш моттиг кийсъэлийтац. Общественни моттигашкен ше вахачен хила мa веззара хул...» ХӀаьта характеристика ядалехьа хьалхарча дийнахьа «ковкъостий» вӀашагӀа а теха балха хани къаракъ маларах пхелагӀча цеха коллектива профсоюзни собрание Онищенко вийца хиннав.

Из гайна гӀалаташ дузийтача кулгалхоша ше мара пайда бац характеристика еначa сага а обществана а.

М. ХАМАТХАНОВ.

ОАХА ЯЗДАЬЧУН ЛЕРАГӀА

19-ча августе тха газета тӀа араьннийар «Сихха оарцагӀа ца боале» яхаш цӀи йола культпросветучреждеташ Ӏанга миштта кийчъю хьожаш хиннача рейдовн бригада материал. Цу тӀа дувцар Наьсарен районерча культпросветучрежденеех лаьца. Цу рейдах лаьца жон дайтад редакцега Нохч-ГӀалгӀай АССР культура министра заместителя Т. М. Ахматхановас. Цу тӀа цо йоах:

«Сихха оарцагӀа ца боале» яхача статьи тӀа дувца цхьадараш бакьда. 1977-ча шера ПМК-432 (начальник М. Хаутиев) Назране хьалъяь культура городской Дворец эксплуатаце хьенийцаяр цхьадола кхоачамбоацараши гӀишлон дефекташи йолаш. Уж кхоачамбоацараш чакхаьлхен комиссе аьта тӀа белгалдаьха а дар.

ХӀанз ГДК-на капитальни ремонт е йолаенн ай РСУ. Яь яьлай капитальни ремонт Наьсарен РДК-на. Яь йоалаш латт ремонт Пхьилекъонгий-Юртарча культура Цӏенна а.

Статья йийкай культура министерства культпросвет отделенеи Наьсарен райисполкома культура отдела совета.

ХОТТАМ

Тахан республике гӀоллен Грознен хувцалуш морхаш а йолаш. Йоачан а йоацаш, малхбоалехьара секунде 2 — 7 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 15 — 20, Грозне 18 — 20 градус йӀовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, кӀезиг-дукха догӀа а делхаш, тайп-тайпарча оагӀонашкахьара секунде 2 — 7 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилен фегара температура байсана 5 — 10, дийнахьа 13 — 18 градус йӀовхал йолаш хилен тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул., 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместителя — 9-24-03; бехктохкама секретара — 9-24-00; отделий: партийни вахара — 9-24-04; промышленностеи транспортеи — 9-24-01; юрта бовзама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кисьмой — 9-24-07; корректоре — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувла шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ05327. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 4477.